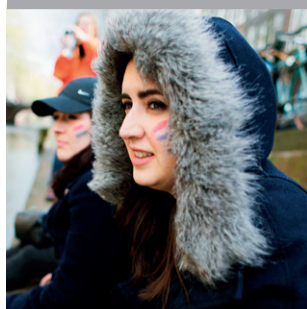

Mare

'Je zal dit maar naar je hoofd krijgen'

Pagina 2

Syrische student reed in Homs op de ambulance: 'We werden beschoten'

Pagina 3

Voor technologie zijn we veel strenger dan voor onszelf, zegt robot-expert

Pagina 7

Juliana-biograaf Jolande Withuis: 'Ik ben niet op aarde als roddeltante'

Pagina 9

Hoe tem je een vos

En wat zegt dat over de evolutie van de mens?

Beveiliging na racistische apps

Na dreigende reacties op sociale media is een Kick Out Zwarte Piet-bijeenkomst die woensdagmiddag was gepland in het Wijnhavengebouw in Den Haag afgelast. De universiteit controleerde de hele dag iedereen die het gebouw binnen wilde.

DOOR SEBASTIAAN VAN LOOSBROEK De onrust ontstond nadat een Facebook-event voor de actie was aangemaakt waarvoor zich binnen de kortste keren vierhonderd personen aanmeldden en er talloze schopperende commentaren werden geplaatst. Daarop liet de organisatie weten dat ze 'de veiligheid van studenten niet kon garanderen' en werd de bijeenkomst afgeblazen.

Een eerstejaars security studies noemde deelnemers aan het evenement in hun gezamenlijke WhatsApp-groep 'landverraders'. Een andere eerstejaars appte 'voor de gelegenheid mijn gezicht zwart te verven'. Weer iemand anders kon 'niet geloven dat die fuckers in het gebouw worden toegelaten'.

'Ik was heel geschokeerd', zegt een student die anoniem wil blijven uit angst voor represailles. 'Ik had al het idee dat er erg rechtse ideeën in de hoofden van een aantal studenten van de faculteit zitten. Maar om dat in een groepsapp met honderdvijftig medestudenten te lezen, is heftig. Blijkbaar voelen zij de ruimte om dit te kunnen zeggen, zeker ook omdat bij security studies geen enkele persoon donker is.'

Een medestudent van de Faculteit Governance and Global Affairs, die om dezelfde reden anoniem wil blijven, zegt de uitspraken 'schokkend, onacceptabel en compleet racistisch' te vinden.

'Drie maanden geleden deden een paar studenten van Security Studies een Hitlergroet. De universiteit heeft daar te weinig mee gedaan en deed het af als een grap. Ik voel me niet meer honderd procent veilig.'

> Verder lezen op pagina 4

Hoe kreeg de mens het voor elkaar dieren te temmen? En wat zegt dat over de evolutie? 'Zes jaar fokken resulteerde in vossen die je hand likken, janken als je weggaat en met hun staart kwispelen.'

DOOR NORBERT PEETERS In het barre Siberische winterweer, op een boerderij buiten de industriestad Novosibirsk, rollebolt een roedel pups in de sneeuw. Op basis van de kwispelende krulstaarten, bonte vacht en uitzinnige enthousiasme voor mensen zou je zomaar kunnen denken dat het honden zijn.

Maar schijn bedriegt. Dit zijn zilvervossen. En ze zijn onderdeel van één van de langstlopende experimenten ooit. Een experiment dat het temmen van dieren in een nieuw daglicht stelde.

In januari 2012 brengt de Amerikaanse evolutiebioloog Lee Dugat-

kin voor het eerst een bezoek aan de vossenboerderij. 'Het was 35 graden onder nul', herinnert de hoogleraar zich. 'Het landschap was gehuld in een sprankelend wit winterkleed. Al op honderd meter afstand merkten de vossen ons op en bij het openen van het hek werden we verwelkomd door een kef-kakofonie. Sommige vossen begonnen te kwispelen terwijl andere op hun rug gingen liggen met de uitnodiging over hun buik te aaien. Toen ik er één vasthield, wreef hij spontaan met zijn snoet tegen mijn gezicht en begon mijn wangen te likken.'

Dugatkin schreef samen met de Russische geneticus en etholoog Lyudmila Trut *How to tame a fox (and build a dog)*. Dinsdag komt hij over het boek vertellen bij Studium Generale.

Er leven vandaag de dag bijna een miljard honden op aarde, zegt hij. 'Hoewel we weten dat de hond het eerste dier is dat mensen domesti-

ceren (zo'n dertigduizend jaar geleden), hadden biologen tot voor kort geen idee hoe onze prehistorische voorouders van een wolf uitkwamen bij een hond. Om dit raadsel op te lossen startte Sovjet-geneticus Dmitry Belyaev halverwege de vorige eeuw een opmerkelijk experiment. Hij koos ervoor de vos, een evolutionair nauwverwant familielid van de wolf, *in real time* te knechten.'

Belyaev was vooral geïnteresseerd in het zogeheten domesticatiesyndroom, aldus Dugatkin. 'Deze term slaat op een aantal opvallende uiterlijke overeenkomsten tussen gedomesticeerde dieren. Ondanks de grote verschillen tussen bijvoorbeeld honden, konijnen, runderen, geiten of varkens, vertonen zij vaak een gevlekte vacht, flaporen, krulstaart en kinderlijke gelaatstreken. Ook qua gedrag is er een duidelijke overlap. Zo vertonen huisdieren en vee vaak verminderde stresshormoonspie-

gels en relatief langere broedseizoenen in vergelijking met hun wilde voorouders.'

Belyaev kon echter niet geloven dat onze voorouders specifiek deze lichaams- en gedragskenmerken als selectiecriteria hadden gekozen. Hij was ervan overtuigd dat een andere factor een sleutelrol speelde.

In Novosibirsk begint hij met een proefpopulatie van 130 rekels (mannetjesvossen) en moeren (vrouwtjesvossen) en stelt Lyudmila Trut aan om het experiment te leiden. Hoewel de vossen uit een pelsfokkerij kwamen en niet uit de wildernis, waren zij allesbehalve tam.

Vervolgens doet Belyaev iets ongekends: hij vraagt zijn personeel bij hun teeltkeus enkel te selecteren op één gedragskenmerk: 'tamheid'. Zij testen dit door te kijken hoe de welpen reageren op menselijke interactie.

> Verder lezen op pagina 6

Let op! Mare zoekt een stagiair(e)

Interesse in journalistiek? Bij Mare is plaats voor een stagiair(e), 3 tot 4 dagen per week. Mail sollicitatie, cv en artikelen naar frank.provoost@mare.leidenuniv.nl

Pagina 4

Tranen van onmacht door studentenhuus

Bewoners van de Haagweg verzetten zich hevig tegen een nieuw studentenhuus met 37 kamers. Maar de gemeente heeft de vergunning al verleend.

Pagina 5

Minister: 'Stop met lompe ontgroening'

'De knop moet om', vindt Van Engelshoven. Ze wil meer diversiteit op studentenverenigingen. 'Geen afblaffen, bek houden, stilzitten.'

LAATSTE KANS!

Win € 250 met de Mare-Kooyker Kerstverhalenwedstrijd

Mail je verhaal (max. 1500 wrd) vóór vannacht (7 december, 0:00u) naar: redactie@mare.leidenuniv.nl en win €250, €75 of €50. Deelname alleen voor Leidse studenten.

Bandirah Pagina 12

Satan en de KKK

DOOR BART BRAUN Wat de mensen van Kick Out Zwarte Piet nooit zou zijn gelukt, lijken hun grootste tegenstanders nu wel voor elkaar te krijgen. Een overgroot deel van de Nederlanders ziet geen verband tussen Zwarte Piet en racisme, maar de Hitlergroeters, de Voorposten en de Identitaire Verzetten van dit land werken er hard aan om dat te veranderen.

Ook in Den Haag heeft KOZP het soort vijanden dat ervoor zorgt dat ze geen vrienden meer nodig hebben. Oh, er komt een discussie? Ik schmink me zwart: lekker zwarte mensen kwetsen! Zo zal ik ze leren dat zwarte schmink niet racistisch is! Een andere student ging daar nog even overheen door een plaatje van een sieghelend Ku Klux Klan-lid te delen.

Natuurlijk, de kids zijn achttien. Natuurlijk, de meeste jochies die stoer lopen te shockeren met nazi- en KKK-beelden zijn net zomin echte nazi's als metalheads echte satanisten zijn. Maar dat soort vergoelijkingen hoor je nou nooit als de lompe achttienjarigen in kwestie bruin zijn.

Daarnaast is er een wezenlijk verschil tussen Satan en de KKK: die puntmutsen bestaan echt. En ze zien er misschien wat koddig en gedateerd uit, maar dit is dus wel een organisatie die is opgericht om de rechten van zwarten tegen te gaan, desnoods door ze te lynchen. Je zal maar een zwarte of Joodse student zijn die zin had om het maatschappelijk debat ook eens aan de Haagse campus te voeren, en ineens dit naar je hoofd krijgen.

Blijkbaar lopen er bij de opleiding Security Studies jongens rond die het wel grappig vinden om de Hitlergroet uit te brengen op hun klassenfoto. Blijkbaar zijn er studenten die er geen probleem in zien om bovengenoemd soort uitingen te doen in een appgroep met honderdvijftig leden. Dat zijn vermoedelijk precies het soort studenten dat klaagt dat de universiteit een bolwerk is van linkse *social justice warriors*, die 'safe spaces' willen creëren.

Welnu, kinders: aan de Universiteit Leiden is geen enkele mening veilig. Onze studenten zijn dat echter wél, en voor racistische bedreigingen is hier dan ook geen plaats. Jullie mogen rector Carel Stolker en vice-decaan Koen Caminada op je blote knietjes danken als je niet met kop en kont van de opleiding wordt geflikkerd.

Dan hebben jullie nog ietsje minder dan een jaar voorbereidingstijd.

Want volgend jaar komt dat Pietendebat er dus alsnog. Al was het maar om an iedereen te laten zien dat je dat niet kan verpesten door wat vuige appjes te sturen. En dan mogen jullie precies vertellen waarom je vindt dat een aangepaste Piet 'landverraad' zou zijn. Laat die inhoudelijke argumenten en op rede gebaseerde onderbouwingen maar komen.

Zó doen we dat hier, en dat is pas echt stoer.

Colofon

Redactie-adres Reuvenplaats 3, 2311 BE Leiden

Postbus 9500 2300 RA Leiden

Telefoon 071-527 7272

Website mareonline.nl

E-mail redactie@mare.leidenuniv.nl

De redactie is op vrijdag gesloten.

Opname circa 15.000

Hoofredactie

Frank Provoost frank.provoost@mare.leidenuniv.nl

Redactie

Vincent Bongers vbongers@mare.leidenuniv.nl

Bart Braun bbraun@mare.leidenuniv.nl

Anoushka Kloosterman a.kloosterman@mare.leidenuniv.nl

Sebastiaan van Loosbroek

s.p.van.loosbroek@mare.leidenuniv.nl

Susan Wichgers s.wichgers@mare.leidenuniv.nl

Medewerkers

Femke Blommaert · Holger Gzella · Tim Hoffman · Marit

de Roij · Benjamin Sprecher · Daniëlle Tuk

Fotografie Taco van der Eb · Marc de Haan

Illustraties Bas van der Schot · Bandirah · Silas.nl

Basisonwerp Roeland Segaar, Dokwerk Communicatie

Art direction en vormgeving marcel van den berg

Drukwerk Rodi Rotatiedruk, Broek op Langedijk

Advertenties Bureau van Vliet B.V.

Postbus 20 2040 AA Zandvoort

Telefoon 023 - 571 47 45

Redactieraad

Prof. dr. Rick Lawson (voorzitter) · Prof. dr. Frank Israel

(vice-voorzitter) · Dagmar Brouwer · Prof. dr. Willem van der

Does · drs. Malou van Hintum · Emilie van Kinschot ·

Thomas van Klaveren · Nathan Oosthoek · Frank Rensen

· dr. Alexander Pleijter · Maarten Jesse Pot

Jaarabonnementen

Een jaarabonnement op *Mare* loopt van september t/m

juni. Belangstellenden kunnen *Mare* thuisgestuurd

krijgen door €35 over te maken op IBAN

NL68RAB00103257950 ten name van Universiteit Leiden

(o.v.v. *Mare* en SAP-nummer 6200092091) en

vervolgens een bevestigingsmail met daarin hun adres

te sturen naar redactie@mare.leidenuniv.nl.

Studenten betalen €25.

Ter controle graag in de bevestigingsmail ook het

studentnummer vermelden.

Adreswijzigingen, klachten en opmerkingen over de toezending

redactie@mare.leidenuniv.nl 071-5277272

Ingezonden mededelingen

Mededelingen voor het op donderdag verschijnende

nummer moeten uiterlijk de voorafgaande donderdag

16.00 uur in het bezit van de redactie zijn.

ISSN 0166-3690

Column

Alles is hier een wedstrijd

Vorige week had ik lunch met mijn *college advisor*, een docent van een ander departement die aan me is toegewezen voor advies en 'pastoral care' zoals ze dat zo mooi noemen. Hij vertelde me dat het in Australië, waar hij vandaan komt, zijn gewoonte was om aan het begin van een college te vragen wie de literatuur had gelezen. Gewoonlijk gingen er dan drie à vier handen omhoog. Toen hij dat in Oxford vroeg keken zijn studenten hem een beetje verward aan, alvorens collectief de hand op te steken.

Ik had vergelijkbare ervaringen. Mijn studiegenoten overdonderden me de eerste weken enigszins door niet alleen blij te geven van een grondige kennis van de verplichte literatuur voor elk college, maar ook een selectie van de aanbevolen literatuur bijna uit het hoofd te kennen. Die aanvullende inzichten werden voornamelijk ingezet om terloops te laten vallen wanneer een opmerking van een docent ook maar de kleinste opening gaf.

Ook voor korte presentaties worden er tientallen bronnen doorgenomen en pagina's lange hand-outs in elkaar geknutseld vol extra citaten en nuanceringsen. Wanneer er een 'formative essay' moet worden geschreven dat men alleen gebruikt om de voortgang van de student bij te houden, wordt daar zoveel tijd voor uitgetrokken dat vriendjes die langs zouden komen moeten worden afgezegd.

Ergens halverwege het semester sprak ik een Nederlands meisje dat hier net als ik was begonnen aan een master. 'Ik weet echt niet wat ik moet doen om hier op te vallen', zei ze. 'Het is vrijwel onmogelijk om indruk te maken op docenten. In Nederland kon je nog wel eens na een college blijven hangen, maar hier doet iedereen dat.' Indruk maken op docenten is inderdaad wat mijn studiegenoten voortdurend proberen te doen. En met goede reden, want ze concurreren direct met elkaar voor de paar promotieplekken die er na de master beschikbaar zijn.

Aan het begin van het semester woonde ik een informele bijeenkomst bij die vooral om thee en koekjes draaide, en die werd opgeleukt met wat praatjes van promovendi over hun onderzoek. Gezellig, dacht ik aanvankelijk, maar

de speeches, die drie minuten mochten duren, werden strak getimed en na een uitgebreide evaluatie won de beste presentatie een prijs. Alles is hier immers een wedstrijd.

Dit competitieve klimaat strekt zich uit over alle aspecten van het leven in Oxford. Mijn teamgenoten bij de hardloophclub werken belachelijk zware trainingen af en geven alles op voor een plaatsje in het felbegeerde Blues Team – zelfs hun gezondheid. Halverwege het semester moest er een extra bijeenkomst worden ingelast om de meisjes te waarschuwen dat het niet gezond is om zo hard te trainen en zoveel gewicht te verliezen dat de menstruatie stopt, een veelvoorkomend probleem. Sommigen dragen hun hardloopschoenen ook in het dagelijks leven, zodat ze van hun colleges naar hun departementen en bibliotheken kunnen rennen. Dat levert mooi weer een paar extra training kilometers op. En al die inspanningen draaien uiteindelijk om één ding: winnen van Cambridge.

Dat deze omgeving voor veel studenten leidt tot psychische klachten is bekend – vandaar de 'pastoral care' die vanuit verschillende hoeken wordt aangeboden. Dat het tegelijkertijd zijn vruchten afwerpt is na 900 jaar wel duidelijk. Competitie is inderdaad een uitstekende katalysator voor academische groei en zelfontplooiing. Competitie motiveert.

Toch vraag ik me regelmatig af of studenten hier bezig zijn met het verbeteren van zichzelf, of met beter worden dan de rest. Als je alles wat je bereikt in de context van anderen zet, zie je nooit hoe ver je bent gekomen en wat er nog moet gebeuren. De focus op beter presteren dan de rest gaat ook ten koste van de tijd die je hebt om goed na te denken over je vakgebied. Wanneer de nadruk zo ligt op *showing off* blijft er weinig ruimte meer over om de diepte in te gaan. En eigenlijk is dat nergens voor nodig. We zijn allemaal al slim. En hoe dan ook beter dan Cambridge.

MARIT DE ROIJ studeerde geschiedenis en Russische studies in Leiden en volgt nu een vervolgmaster in Oxford

Was ik gek geworden?

Voorstelling met getuigenissen van Syrische studenten

De theatervoorstelling *Kinderen van Aleppo* gaat over Syrische studenten die de straat opgingen voor meer vrijheid en democratie. Siham Atassi, die inmiddels in Leiden studeert, werkte destijds op de ambulance. 'Er werd op ons geschoten, maar ik kon niet bukken.'

DOOR SEBASTIAAN VAN LOOSBROEK Toen ze nog in de Syrische stad Homs woonde, wilde Siham Atassi (27, master crisis & security management) het liefst politicologie studeren. Maar omdat alle politici in het land onder invloed van de Arabische Socialistische Ba'ath-partij en de overheid stonden, en ze het niet zag zitten onderdeel te worden van een politiek systeem waar ze het niet mee eens was, koos ze voor civiele techniek.

Bij de start van haar studie in 2010 was het nog relatief rustig in de stad, maar in december begonnen de grootschalige demonstraties onder de noemer Arabische Lente zich te verspreiden van Tunesië, via Egypte naar Syrië. 'Ik had niet gedacht dat het Syrië zou bereiken', vertelt Atassi in het Engels. 'Er heerste een bruto regime en we hadden het gevoel dat de muren oren hadden. In huis fluisterden we.'

Maar opgestookt door de andere landen voelde de bevolking zich toch aangemoedigd om de straat op te gaan en te demonstreren tegen het dictatoriale regime van Assad. Er ontstonden rellen, er werd geschoten en later werden zelfs bommen gebruikt. In september 2011, toen de revolutie in Syrië al even aan de gang was, besloot Atassi zich aan te sluiten bij De Rode Halvemaan, een wereldwijde hulporganisatie die mensen helpt in rampsituaties. Eerst deelde ze onder meer voed-

selpakketten uit, maar al snel wilde ze – ondanks alle gevaren – mee in de ambulance. 'Ik probeer nog steeds te begrijpen waarom ik dat deed. Mijn buurman is vermoord toen hij op missie was om iemand te redden. De rebellen of de overheid vuurden 39 kogels op de ziekenwagen af. Elf daarvan raakten het lichaam van haar buurman, die daardoor het eerste slachtoffer onder Halve Rodemaan-medewerkers was. 'Na hem zouden er nog vijftig volgen.'

'Mijn leven is niet kostbaarder dan dat van anderen'

Haar ouders wisten van niets, zegt ze. 'Mijn moeder zou gek zijn geworden. Op een dag moest ik mensen helpen vlak bij mijn universiteit. Het was erg gevaarlijk, je hoorde overal pistoolschoten. Een man lag levenloos op de grond, en toen we wilden helpen werd er opeens op ons geschoten. Ik zat voorin, naast de bestuurder, maar omdat ik tussen twee mensen ingeklemd zat, had ik geen ruimte om te bukken. De kogels vlogen door de ruiten en de deur. Door de adrenaline voel je niet of je bent geraakt, dus we zijn toen meteen naar het ziekenhuis gereden. Gelukkig bleek dat niemand gewond was geraakt.'

Waarom bleef ze doorgaan met het werk? 'In zulke situaties vind je je eigen leven niet kostbaarder dan dat van anderen. Al mijn vrienden deden hetzelfde. Maar als ik eraan terugdenk, denk ik: "Ben je gek geworden?"'

Om haar heen vielen steeds meer slachtoffers: een vriend stierf bij een bomaanslag en de broer van een andere vriend werd gedood

na martelingen door de overheid. Praten over de martelingen vindt ze moeilijk. 'Daar word ik emotioneel van', zegt ze. Ze verwijst naar een aantal artikelen van Al Jazeera en *The Independent* waar extreme verhalen in worden genoemd. Bij gevangenen werden vingernagels uitgetrokken, bij vrouwen werden (vooraf in blikken verhitte) levende muizen vaginaal ingebracht, bij kinderen geslachtsdelen afgesneden. 'Ik kan niet begrijpen hoe een mens zulke dingen kan doen bij een ander.'

Vijf jaar geleden verliet ze Syrië. Ze schreef zich in voor een drie maanden durende mediacursus in Hilversum, waar ze tot haar verrassing werd toegelaten. Ze verbleef in een hotel. 'Daarna besloot ik hier te blijven en een asielprocedure te starten in Ter Apel.'

Inmiddels gaat het goed met Atassi. Ze heeft in Leiden de bachelor international studies afgerond en is nu bezig met haar master. Met haar vriend, die ze aan een bar in Bussum heeft ontmoet, woont ze in Leiden. 'Maar ik mis mijn ouders elke dag. Ze zijn alleen, maar wel veilig. Ze hebben tenminste nog een eigen huis, dat is een zegen. De oorlog is nu over in Homs, maar als ik hoor over gebeurtenissen daar maak ik me toch wel zorgen om hen. Gelukkig heb ik dagelijks contact.'

En, bovenal, vindt ze dat ze ontzettend goed in Nederland is opgevangen. 'Ik heb vier jaar in Naarden gewoond, bij een heel lieve vrouw en haar drie zoons. Ik voelde me meteen thuis. Ik heb nu een Nederlandse moeder, drie broers en een opa en oma die ik bijna elk weekend zie. Ik vier deze week nog Sinterklaas met ze.'

Hoewel ze soms ook nare reacties krijgt, weet ze dat die van een minderheid afkomstig zijn. 'Ze vragen weleens of ik wel echt een

vluchteling ben, omdat ik er niet zo uitzie. Op Facebook krijg ik na het geven van een interview weleens reacties dat we hun banen stelen en terug moeten naar ons eigen land. Of ze zeggen: "Hoe dom kun je zijn dat je na drie jaar jezelf te hebben verdedigd nog niet weet hoe je een pistool moet gebruiken?" Maar ik zie dat het merendeel juist het tegenovergestelde denkt.'

Kinderen van Aleppo, Theater Ins Blau. Maandag 10 december, 19.30 uur. €13,50 De opbrengst van de avond komt ten goede aan Stichting voor Vluchteling-Studenten UAF

Siham Atassi. Foto Ahmet Polat

Het gezicht van het conflict

'Het verhaal over de revolutie is ondergesneeuwd', vindt theatermaker George Tobal (32), die in 1999 van Syrië naar Nederland verhuisde. 'Als we praten over Syrië, gaat het over de vluchtelingenstroom, de boottochten, de traangasaanvallen en burgeroorlog, maar niet dat de bevolking de straat op ging voor meer democratie. Dat verhaal moet worden verteld, omdat we dat te weinig kennen.'

Daarom toert hij in samenwerking met Stichting voor Vluchteling-Studenten UAF langs alle universiteiten en hogescholen in Nederland. Wie destijds aan de mensen op straat had gevraagd waarom zij demonstreerden, had verschillende antwoorden gekregen, zegt Tobal. 'Sommigen wilden de noodtoestand in het land opheffen, anderen wilden meer economische gelijkheid. Sommigen wilden

zelfs de macht overnemen en de regering laten vallen. De studentengemeenschap streed vooral voor vrijheid en democratie.'

Voor het script van de voorstelling heeft hij gesproken met acht Syrische studenten die naar Nederland zijn gekomen. Op basis van hun verhalen schreef hij een monoloog van een uur. Een van die verhalen gaat over een student die op straat kaarsen uitdeelde als vredesoffensief. 'Ze wilde dat de kaarsen de verblindende woede van de mensen zouden wegbranden.'

Na Tobals monoloog kan het publiek vragen stellen aan Siham Atassi over haar tijd in Syrië. 'Ik denk dat het heel confronterend voor me wordt', zegt ze. 'Maar mensen hebben een persoonlijk verhaal nodig om zich iets bij de revolutie in Syrië voor te kunnen stellen. Ik geef die situatie een gezicht.'

Kapotgeschoten winkelcentrum in Homs, in 2014. Foto Sergey Ponomarev/The New York Times/Hollandse Hoogte

Nieuws

Dataprijs

LUMC-onderzoeker Bas Heijmans heeft vorige week de Nederlandse Dataprijs 2018 in ontvangst genomen. Dat is een prijs voor 'een onderzoeker of onderzoeksgroep die extra bijdraagt aan de wetenschap door onderzoeksdata beschikbaar te maken voor aanvullend of nieuw onderzoek'. Epigeneticus Heijmans en zijn collega's deden dat in het project BBMRI-Omics, waarin onderzoekers uit heel Nederland grootschalige moleculaire gegevens samenbrachten om sneller ziekteprocessen van veelvoorkomende aandoeningen in kaart te brengen. De wereldwijd unieke verzameling is publiek beschikbaar via de Biobanking and BioMolecular Resources Research Infrastructure. De initiatiefnemers kregen vijfduizend euro en een beeldje.

Beehive geopend

Aan de Turfmarkt in Den Haag, tegenover Wijnhaven, is vorige week Beehive geopend, een soort Haagse versie van Plexus. Studenten kunnen er terecht voor een afspraak met de ombudsfunctionaris en studentdecanen en -psychologen. Daarnaast zijn er tachtig studieplekken (Bee Quiet) en een sportruimte (BUZZ). Bij de opening spraken decaan Erwin Muller, vice-rector Hester Bijl en bioloog Koos Biesmeijer, die onderzoek doet naar bijen en Beehive vergeleek met het leven in een echte bijenkorf.

Canal Cups wint

Awesome Leiden

Biologiestudent Auke-Florian Hiemstra heeft duizend euro gewonnen bij een pitchwedstrijd van Awesome Leiden. Dat is een club die kleine subsidies te vergeben heeft voor plannen die Leiden meer 'Awesome' maken. Hiemstra's idee is een verbod op wegwerpbekertjes bij grote evenementen in de stad: na het afgelopen Leidens Ontzet viste hij samen met zijn studiegenoten enkele duizenden bekertjes op. In *Mare* trapte hij een campagne af die moet leiden tot de invoering van statiegeldbekers, te beginnen op de volgende 3 oktober.

Pesthuis te koop

Als Naturalis komend jaar heropent, hebben ze hun huidige ingang bij het monumentale Pesthuis niet meer nodig. Dat gebouw komt dan te koop. De verkoper is overigens niet Naturalis, maar het Rijksvastgoedbedrijf. De Gemeente Leiden mag wel meepraten over de verkoop. Wethouder Paul Dirkse hoopt dat het gebouw een publieke functie zal krijgen, maakte hij vorige week duidelijk aan de Leidse gemeenteraad. Of de gemeenteraad nog extra eisen aan de verkoop gaat stellen, zal later blijken.

Het Pesthuis ligt nu bij één van de ingangen van het BioSciencePark, en heeft al heel wat functies gehad. De opvang van pestlijders was daar niet een van: tegen de tijd dat het af was, was de pestepidemie alweer voorbij. Toen het Academiegebouw tijdelijk gesloten was voor een verbouwing, zijn er afstudeerceremonies in het Pesthuis gehouden.

Ideeënwedstrijd

Hartlijn

De gemeente Leiden organiseert in samenwerking met de universiteit een ideeënwedstrijd voor de Hartlijn, het groene fiets-/wandelpad dat dwars door het BioSciencePark loopt, met als doel het gebied aantrekkelijker te maken. Als voorbeeld noemen ze beeldende kunst of verlichting. Op de website van de gemeente staat dat ze van het park 'een groene openbare ruimte' willen maken 'waar het prettig is om te verblijven, wandelen en ontspannen'. Het prijzengeld varieert van 2.000 (voor de derde prijs) tot 5.000 euro (voor de eerste).

Universiteit: 'Dit kan niet'

Daders: 'Grapjes over de KKK en nazi's komen overal voor'

> Vervolg van de voorpagina

'Dit gebeurt niet incidenteel', zegt de eerstgenoemde student. 'Vorig jaar liepen er zwarte pietten door de faculteit. Iemand had daar een foto van gemaakt en in de Facebook-groep van international studies gezet. Daar kwamen toen heel veel veldende reacties op. Alles kan maar gezegd worden, onder het mom van vrijheid van meningsuiting.'

Naar aanleiding van de ophof besloot het college van bestuur om woensdag een toegangscontrole in te stellen. Van acht uur 's ochtends tot middernacht konden studenten en personeel alleen naar binnen op vertoon van een LU-Card. Ook tassen werden gecontroleerd, laat een student van de Faculteit Governance and Global Affairs weten.

Universiteitswoordvoerder Caroline van Overbeeke zegt dat er gesprekken zijn gevoerd met 'betrokkenen'. 'Er zijn nog geen aanwijzingen voor dermate serieuze bedreigingen die zouden moeten leiden tot het doen van aangifte. Wij vinden het onze rol met zoveel mogelijk betrokkenen in gesprek te gaan. De uitspraken op de appgroep vinden wij heel ernstig. We gaan binnenkort ook collectief het gesprek aan met studenten van de diverse opleidingen die hierbij betrokken zijn. Er zijn dingen die over een grens gaan en die tolereren wij niet als universiteit.'

Mare vroeg ook de eerstejaars security studies die de omstrede opmerkingen in de appgroep plaatsten om een reactie. De student die de betogers 'landverraders' noemde,

zegt dat dit bedoeld was 'als grapje' in een reactie op een vriend. Hij zegt de rumoer rondom de apps 'heel overdreven' te vinden. 'Op Twitter vroeg iemand zich af of de campus een broeinest is van extreemrechtse ideeën. Er is helemaal geen aanleiding voor om dat te denken.'

Ook vindt hij het te ver gaan dat er over dreiging wordt gesproken op basis van de berichten. 'Het sturen van een Ku Klux Klan-poppetje wil niet zeggen dat er meteen dreiging is. Overal worden grapjes over gemaakt. Door de consternatie zijn er inmiddels 'heel wat' studenten uit de appgroep gegaan, zegt hij.

De student die appte zijn gezicht 'voor de gelegenheid zwart te verven', zegt dat hij 'niet echt van plan was met een zwart gezicht door de faculteit te gaan lopen.'

Maar 'Fuck them', wat hij over de betogers schreef, 'meen ik wel'. 'Ik ben het niet eens met de militante manier van actie voeren van Kick Out Zwarte Piet. Het is een radicale groep die niet openstaat voor discussie.' Over de andere opmerkingen in de groep zegt hij: 'Grapjes over de KKK en nazi's komen overal voor. Het wil niet zeggen dat je er dan ook in gelooft.'

De student die een plaatje van een Hitlergroet brengend Ku Klux Klan-lid verstuurde, zegt dat hij dronken was toen hij dat deed. 'Ik ben zelf geen aanhanger van de KKK en sta dus ook niet achter dit plaatje. Ik heb zeker een les geleerd en ben een dag na het sturen van het bericht uit de groepsapp gestapt om te voorkomen dat ik vaker dergelijke dingen doe.' **SVL**

Buurt bang voor Minervanen

De gemeente Leiden heeft een vergunning verleend om van het pand Haagweg 47 een studentenhuis met 37 kamers te maken. Buurtbewoners verzetten zich hevig tegen deze plannen. 'We zijn bang voor feesten aan de waterkant en vrezes verloedering.'

Het is de bedoeling dat het pand een Minervahuis wordt. Een van de redenen om Haagweg 47 te gaan huren is om een deel van de studenten een plek te geven die nu nog in het voormalige ROC-gebouw aan de Toussantkade wonen. Die locatie gaat plaats maken voor nieuwe woningen.

Vorige week bleek tijdens een vergadering van gemeenteraadscommissie stedelijke ontwikkeling

dat een deel van de mensen die in de buurt van het leegstaande kantoorpand woont, de komst van de Minervanen vreest.

Er is inmiddels al een vergunning verleend voor het studentenhuis. Tegen die vergunning kan nog wel bezwaar worden gemaakt. De gemeenteraad speelt dus eigenlijk al geen rol meer. Toch waren er drie bezorgde Leidenaren die de raad wilde toespreken over de verbouwing van het complex.

'Het is een heel groot studentenhuis', zei buurtbewoner Annet Jonk, die een vurig pleidooi hield tegen het plan. 'We vinden het een heel slecht idee, dat willen we de gemeente laten begrijpen. Dat lukt steeds maar niet. We zijn boos op de eigenaar en

boos op de wethouder. We hebben tranen van onmacht gehuild.'

Volgens Jonk hebben zeventig huishoudens een zienswijze, oftewel een bezwaar, ingediend tegen de komst van het studentenhuis. 'We zijn bang voor feesten aan de waterkant waar heel veel mensen last van hebben. We hebben zorgen om verloedering van de buurt en het gedrag van de studenten.'

De discussie over de studentenkamers in het pand, wordt vaak gekoppeld aan de problematiek rond verkamering in Leiden. Maar in dit geval is er officieel geen sprake van verkamering omdat er geen woning wordt onttrokken aan de woningvoorraad die vervolgens in kamers wordt opgeknipt.

De gemeente heeft de zienswijzen naast zich neergelegd, aldus Jonk, die jurist is. Mogelijk gaat zij tegen de gemeente procederen om zo te proberen het studentenhuis alsnog de nek om te draaien. 'De wereld van de gemeente en die van de burger liggen nog steeds heel ver uit elkaar', concludeerde zij.

Een andere inspreker, Marcus Rooijackers, is om een heel andere reden boos op de gemeente. Hij wilde in Haagweg 47 namelijk een hostel vestigen. Daar kreeg hij geen vergunning voor, terwijl het pand wel als studentenhuis mag dienen. Hij vroeg zich af of de gemeente 'met twee maten meet'. Hij wil dat zijn vergunningsaanvraag wordt herzien. **VB**

Een ontgroening in 1956. Foto Wim K. Steffen/Hollandse Hoogte

Iemand vernederen kan iedereen wel

Onderwijsminister Ingrid van Engelshoven wil meer diversiteit op de traditionele studentenverenigingen en een einde aan 'lompe' ontgroeningen. 'Geen afblaffen, bek houden, stilzitten. De knop moet om.'

Dat zei ze zaterdag op het lustrumsymposium van het Amsterdamse dispuut STOA. Ook moet er bij de verenigingen meer acceptatie komen voor studenten die vanwege hun geloof geen alcohol drinken.

'Dit is de eerste keer dat ik in een gezelschap verkeer waarvan de meerderheid vernedering blijkbaar acceptabel vindt', zei programmamaker Hans Goedkoop zaterdag tijdens het symposium *honderd jaar ontgroening* in de Rode Hoed in Amsterdam. De bijeenkomst is georganiseerd door het dispuut STOA van LANX, het zelfverklaard corps van de Vrije Universiteit. STOA vierde haar twintigste lustrum met een bespiegeling op ontgroeningen.

Er steeg een geroezemoes op uit de zaal na de opmerking van Goedkoop. Een flink aantal reünisten was verontwaardigd: wat dacht die knor wel?

Goedkoop presenteerde vorig jaar een aflevering van het geschiedenisprogramma *Andere Tijden* over een uit de hand gelopen ontgroening in 1962 bij het Amsterdamsch Studenten Corps. Op de propvolle hete societetszolder riep toen iemand van de kroegcommissie tegen de honderden op elkaar gepropte en met varkenspoep besmeurde nullen: 'Nu gaan we Dachautje spelen.'

'Ik vind vernedering helemaal niet acceptabel', reageerde Frans van Drimmelen van de lustrumcommissie. 'Volgens mij is het juist zo dat wij waarnemen dat het de verkeerde kant op gaat met ontgroeningen. Daarom hebben we dit symposium ook georganiseerd.' Hij is echter wel voorstander van ontgroeningen. 'Een beetje druk is nodig om in korte tijd de vereniging goed te leren ken-

nen.' Het moet echter niet gaan lijken op 'een commandotraining.'

Een flink aantal leden van de oude stempel had zich al zitten verbijten tijdens de opmerkingen van eregast Ingrid van Engelshoven. Zij riep op tot een drastische herziening van de ontgroeningen. 'Wat is er inspirerend en creatief aan mensen vol te proppen met wit brood tot ze kotsen?', aldus de minister van Onderwijs en Emancipatie. 'Dat gebeurt nog steeds. Waarom? Iemand vernederen is zo makkelijk, dat kan iedereen. Elke zomer hou ik mijn hart vast en steeds weer blijkt dat niet alle verenigingen konden voorkomen dat het uit de klauwen loopt. De knop moet echt wel om.'

Ze riep op tot een ontgroening zonder alcohol en met 'minder lompe dominantie. Geen afblaffen, bek houden, stilzitten.'

Student politicologie Hannah Deelstra, lid van LANX, legde uit dat haar ontgroening een hechte band had gesmeed met haar medefeuten. Helaas zijn 'er wel eens gekken die de fout ingaan. Het gaat erom die eruit te vissen.'

Van Engelshoven ging ook in op het gebrek aan diversiteit bij verenigingen. 'Ets meer kleur zou wel goed zijn. De verenigingen zijn er niet op gericht om dat voor elkaar te krijgen. Het is toch wel heel sterk: wij selecteren mensen die net zo zijn als wij.'

Ook liet ze weten dat de verenigingen best wat meer mogen laten zien dat studenten die bijvoorbeeld uit geloofsovertuiging geen alcohol drinken ook geaccepteerd worden. Drank schrikt met name moslims af.

Een dame die in Leiden heeft gestudeerd en een reünist van Minerva is, vond de nadruk die de minister legde op diversiteit overdreven. 'Een studentenvereniging is juist een plek waar je vrienden denkt te vinden. Je gaat juist op zoek naar gelijkgestemde mensen. Mensen gaan ook niet bij een motortourclub vanwege de diversiteit, maar om motor te rijden.' **VB**

'They don't give a shit'

Internationale studenten balen van slechte woning

Een groot gat in het plafond, een ondergelopen keukenvloer en water dat uit de lampen loopt.

De internationale studenten in een DUWO-pand aan de Oranjelaan in Oegstgeest zijn het zat. Het huis is in slechte staat, reparaties duren te lang, en ze betalen te veel huur.

DOOR SUSAN WICHGERS De studenten huren het via Leiden Housing Office. Afgelopen maandag stond de hele keuken onder water. Pas na twee dagen kwam er een reparateur, nadat bewoonster Semra Milanovic (21, psychologie) al meerdere pogingen had gedaan om DUWO te bellen. 'De keuken was overspoeld, er kwam water onder de koelkast uit. Na een kwartier in de wacht te staan kreeg ik te horen dat het "geen noodgeval was". Ik probeerde haar nog te overtuigen dat water bij elektriciteit gevaarlijk kan zijn, maar het lukte niet. We moesten "maar even geen water moeten gebruiken."

Pas nadat de vader van een andere bewoner vanuit Ierland naar DUWO belde, kwam er een dag later een reparateur. Psychologiestudent Sven Guenther (26): 'Dit was niet de eerste keer dat dit gebeurde. Het probleem is niet dat het gebeurt, maar dat het veel te lang duurt voor het gerepareerd wordt. De vorige keer kwam er water uit de lampen. Het duurde vier

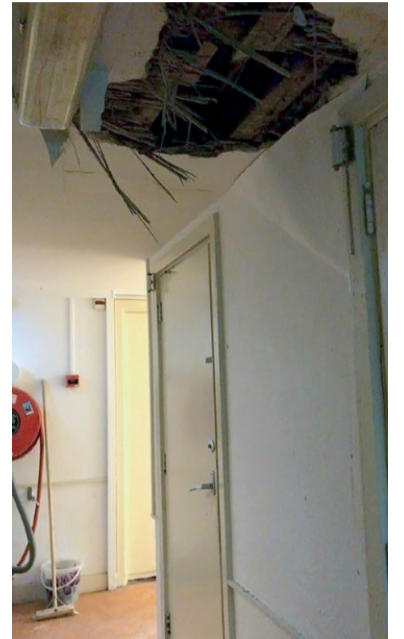
dagen voor ze het kwamen maken. Daarna zat er heel lang een enorm gat in het plafond. Pas na herhaaldelijke verzoeken hebben ze er een houten plaat overheen getimmerd.'

Guenther betaalt 500 euro per maand aan huur. Zijn kamer is 13,5 vierkante meter, hij deelt de woonkamer en keuken met 23 andere internationale studenten. 'In eerste instantie was de huur 565 euro, omdat mijn kamer volgens Leiden Housing 21 vierkante meter was. Toen ik hier aankwam, zag ik meteen dat dat niet klopte. Pas na vijf mails en meerdere telefoontjes werd mijn kamer opgemeten en bleek die slechts 13,5 vierkante meter.'

Behalve een vrij hoge maandelijks huur betalen internationale studenten 350 euro aan Leiden Housing Office om een kamer voor ze te vinden. 'Als je een kamer aangeboden krijgt, ben je dat geld kwijt, ook al neem je het aanbod niet aan', legt Guenther uit. 'En als je de kamer wel neemt, betaal je nog 150 euro aan contractkosten erbij.'

De studenten hebben het idee dat er van ze geprofiteerd wordt. 'We betalen een hele hoop geld, maar we krijgen er weinig voor terug', vindt Baudoin Bleecx (23, rechten). 'They don't give a shit als er iets kapot is. Omdat de meeste mensen hier maar een jaar wonen, neemt niemand echt de tijd om er tegenin te gaan.'

De bewoners gaan een brief opstellen aan de instanties. Ze willen huur-

Als er wat gebeurt, duurt het te lang

verlaging, en dat er in het vervolg wel op tijd reparaties worden uitgevoerd. 'We weten niet goed wat we verder kunnen doen, maar we willen dat ze stoppen met van ons te profiteren', besluit Guenther. Zowel Duwo als de universiteit waren bij het ter perse gaan van de krant niet bereikbaar voor commentaar.

> Zie ook: enquête over housing op pagina 10

Universiteit in de min

De universiteit blijft de komende jaren groeien en het college van bestuur gaat wat meer financiële risico's nemen om met name de werkdruk aan te pakken. Dat blijkt uit de begroting van de universiteit voor 2019-2022.

Voorlopig rekent de universiteit de komende jaren nog op een flinke groei van het aantal studenten, aldus de cijfers. Dit collegejaar staan er 29.497 studenten ingeschreven. Volgend collegejaar zal het aantal studenten voor het eerst ruim boven de dertig duizend uitkomen, is de verwachting. In het collegejaar

2021-2022 rekent de universiteit zelfs op 32.495 studenten. Dat terwijl de universiteit nu al steunt en kreunt onder de veel te hoge werkdruk en ruimtegebrek.

Het college van bestuur is zich bewust van deze problematiek, en de faculteiten mogen de komende vier jaar vier miljoen euro meer uitgeven om onder andere meer docenten aan te trekken.

Een extra bedrag van 4,5 miljoen per jaar is daarnaast gereserveerd om in de periode van 2019 tot en met 2022 te zetten in het kader van de stimulering van onderzoeksgebieden.

De faculteiten mogen van het col-

lege dieper in hun reserves tasten. Al die extra investeringen hebben wel als gevolg dat de universiteit in 2019 een negatief resultaat van 9,5 miljoen noteert. Na 2019 worden positieve resultaten begroot. Dit hangt samen met de opbrengsten uit de gebiedsontwikkeling.

Als je die niet meerekent zijn er tot en met 2022 negatieve resultaten in de reguliere bedrijfsvoering te noteren. 'Dit is een bewuste keuze om scherper aan de wind te gaan varen', schrijft het college van bestuur. 'Dit is mogelijk, gelet op de gezonde financiële positie van de universiteit.' **VB**

Citatiekanonnen

Veertien Leidse hoogleraren behoren tot de meest geciteerde onderzoekers uit hun vakgebied.

Het Amerikaanse data-analysebedrijf Clarivate heeft onderzocht welke wetenschappers er tussen 2006 en 2016 het vaakst werden geciteerd in de wetenschappelijke vakpers.

Tenminste: dat gedeelte van de wetenschappelijke vakpers dat in databank *Web of Science* staat. De bèta- en sociale wetenschappen zitten daar vrij goed in, de geneeskunde grotendeels, en de geesteswetenschappen nauwelijks.

Er staan dan ook geen alfa's of juristen onder de Leidse wetenschappers die volgens Clarivate bij de meest geciteerden van hun vakgebied horen. Dat word je als je naam boven een aantal artikelen staat die tot de 1% meest geciteerde stukken uit dat vakgebied horen; hoe hoog

dat aantal is verschilt per vakgebied. In totaal zijn er zo'n zesduizend 'highly cited researchers', waarvan er veertien de Universiteit Leiden als hoofdwerkgever hebben, allen hoogleraar. Van die veertien zijn er twee verbonden aan de faculteit Sociale Wetenschappen: Nees Jan van Eck en Ludo Waltmann van het meten-aan-wetenschapsinstituut CWTS.

Bij de bèta's doen vooral de sterrenkundigen het goed: de Sterrewacht heeft vier wetenschappers in deze top-6000 staan. De faculteit der Wiskunde en Natuurwetenschappen levert daarnaast bioloog Rob Verpoorte, farmacoloog Ad IJzerman en theoretisch fysicus Carlo Beenakker.

De overige vijf onderzoekers werken bij het Leids Universitair Medisch Centrum, waaronder reumatoloog Désirée van der Heijde, de enige Leidse vrouw in de lijst. **BB**

Top 2000: stem op Io Vivat, luie hond

De Facebookgroep 'Lamme Leidse Memes voor Pseudocorporale Teens' constateerde een gemis in de Top 2000 van Radio 2: het studentenlied 'Io Vivat' staat er niet in.

Daarom roepen zij hun volgers op te stemmen, en dan wel op de versie die afkomstig is uit het BNN-programma *Feuten*. 'Dat is de enige waar een beetje een duidelijke artiest bij zit', schrijven de admins.

'En het fijnste is, je hoeft er je bed niet eens voor uit te kruipen, jij luie hond. Je kan gewoon als echte stukokoning vanaf je telefoon stemmen. Samen komen we er dan nog wel, zo vullen ze aan.'

Io Vivat is een studentenlied over de geneugten van drank en vriendschap, dat ook tijdens de opening van het academisch jaar in Leiden, Utrecht, Eindhoven, Rotterdam en Groningen wordt gezongen. Stemmen kan nog tot 7 december. **AK**

Achtergrond

Na zes jaar likken ze je hand

Dmitry Belyaev (links) en Lyudmila Trut tijdens hun experimenten met getemde vossen in Siberië.

> Vervolg van de voorpagina

Na ongeveer acht maanden, als de vossen geslachtsrijp worden, volgt een schifting. Nadat de onderzoekers proefondervindelijk vaststellen welke vossen het tamst zijn, worden zij onderverdeeld in drie klassen. De meest tamme en mensvriendelijke vossen worden in Klasse I gezet en de meer agressieve en schichtige vossen in Klasse II en III. Wegens doorslaand succes besluiten de onderzoekers na enkele jaren een elite-klasse toe te voegen voor vossen die uitzonderlijk tam gedrag vertonen.

'Zes jaar fokken resulteerde in vossen die je hand likken, janken als je weggaat en met hun staart kwispelen, vertelt Dugatkin. 'Na tien jaar werden ook eerste uiterlijke veranderingen zichtbaar. Sommige vossen kregen flaporen en een gekrulde staart. En in vijftien jaar tijd kregen de eerste vossen witte vlekken in hun vacht en zagen Belyaev en Trut de stresshormoonspiegels met vijftig procent dalen ten opzichte van de controlepopulatie.'

De bonte vacht, krulstaart en flaporen blijken dus een nevenproduct van de selectie op tam-

heid. Dugatkin: 'En om zeker te zijn dat het hier *nature* betrof en geen *nurture*, besloten zij embryo's van tamme vossen over te brengen in moervossen van de controlepopulatie en andersom. De pups die geboren werden bij de moeren uit de controlegroep behielden hun tamme gedragskenmerken, wat wijst op een genetische basis voor deze gedragsveranderingen.'

Tijdens een geneticacongres in Den Haag in 1963 deelt Belyaev voor het eerst zijn resultaten met zijn westerse vakgenoten. Ook oppert hij een belangwekkende nieuwe hypothese. 'Hij legde zijn toehoorders uit dat het proces van domesticatie het genoom van de soort in kwestie "opschudt" of "destabiliseert". In het wild zijn dieren bijzonder goed afgestemd op hun habitat. Neem bijvoorbeeld de reproductiecyclus: die is afgestemd op het jaargetijde dat er voedsel in overvloed is. Maar bij de domesticatie van een dier verandert dit drastisch. Nu bieden wij voedsel, onderdak en bescherming. Dan wordt de omgang met mensen en de mate waarin ze bepaalde taken – zoals bescherming of transport – kunnen volbrengen doorslagge-

vend. Belyaev beargumenteerde dat deze dramatische verandering leidt tot destabiliserende selectie, waardoor plots andere eigenschappen de overlevingskans vergroten.'

Volgens Belyaev zou destabiliserende selectie ook licht werpen op de ontstaansgeschiedenis van de moderne mens, zegt Dugatkin. 'De hedendaagse mens zou het product zijn van zelfdomesticatie. Ook het samenleven in steeds groter wordende groepen resulteerden in een verandering van habitat, die moge-

lijk gepaard ging met verschuivingen in selectiedruk. Plots bieden eigenschappen zoals zelfcontrole in sociaal contact en gehoorzaamheid aan de mores en tradities van de groep een bepaald overlevingsvoordeel. Belyaev zei: "Het valt lastig te betwijfelen dat voor de mens een woord en de betekenis ervan een onvergelykbaar grotere stressfactor is dan de mogelijke klap met een knots voor een neanderthaler."

Oftewel, voor ons is de pen machtiger dan de knots. Maar waarschijn-

lijk moeten we nog wel wat generaties wachten voordat we hangende oren en krulstaarten krijgen.

DOOR NORBERT PEETERS

Lee Dugatkin en Lyudmila Trut, *How to tame a fox (and build a dog), Visionary scientists and a Siberian tale of jump-started evolution*. Dinsdag 12 december geeft Lee Dugatkin een lezing bij Studium Generale. Lipsiusgebouw, zaal 019, 19:30 u

Een heikele onderneming

In den beginne blijkt Belyaevs domesticatieonderzoek een heikele onderneming. Sinds de jaren veertig van de vorige eeuw vaart de natuurwetenschap in de Sovjetunie een andere koers, zegt Dugatkin. 'Achter het IJzeren Gordijn zwaait charlatan Trofim Lysenko met de scepter. Dankzij gefingeerde data over plantveredeling had deze bioloog zich in de kijker gespeeld bij Stalin. Geruggesteund door de Sovjetleider verklaart Lysenko de oorlog aan de genetica.'

Erfelijkheidsléer stond namelijk op gespannen voet met de communistische gelijkheids- en maakbaarheidsgedachte. 'Onder invloed van Lysenko verliezen duizenden genetici hun baan', vervolgt Dugatkin. 'Zij die protesteren verdwijnen

in de gevangenis of sterven een hongerdood in de Siberische strafkampen. Dmitry's eigen broer en geneticus, Nikolai Belyaev, wordt zelfs zonder proces ter dood veroordeeld.'

Dmitry verliest alleen zijn baan in Moskou en besluit te verhuizen naar het ver gelegen Novosibirsk. 'Daar weet hij zijn genetische onderzoek op sluwe wijze voort te zetten. Om onder de radar te blijven van Lysenko en diens handlangers bedenkt Belyaev een slimme dekmantel. Hij beweert experimenten te willen doen naar verbeteringen in de pelskwaliteit van zilvervossen voor de pelsfokkerijen van de Sovjetunie. Hoewel dit één van zijn doelstellingen is, gaat het Belyaev om het domesticatie-vraagstuk.'

Moederpoep maakt de molrat zorgzaam

Ze zien eruit als piemel met knaagtanden, maar dat is nog bij lange na niet het interessantste aan naakte molratten, knaagdieren die van nature in de Hoorn van Afrika voorkomen. Ze gebruiken namelijk hun poep om andere naakte molratten aan te sturen.

DOOR BART BRAUN Het *Journal of Experimental Biology* heeft een rubriek waarin ze mooie biologie uit andere bladen bespreken, en de Leidse microbioloog Daniel Rozen gaat daar in op een Japans onderzoek naar de poep van naakte molratten.

Die beesten zijn uniek onder de zoogdieren omdat de kolonies waar ze in leven een sociale structuur hebben die sprekend lijkt op die van bijen en mieren. Er is één koningin, en die beheerst de voortplanting van de hele groep. De andere vrouwtjes fungeren als 'werksters', en verzorgen de puppy's van de koningin.

De onderzoekers van Azabu University hadden vastgesteld dat die vrouwtjes dat vooral doen in de periode vlak na de geboorte van de pups. Blijkbaar is er 'iets' dat ze daartoe aanzet, en dat iets gaat na verloop van tijd voorbij. Sociale insecten gebruiken daar geurstoffen voor, maar in de slecht geventileerde tunnels van de molratten werkt

die truc niet. De zoogdiertjes worden moederlijker, omdat ze de poep van de koningin eten. En die poep zit vol met het hormoon oestradiol, dat zorgzaam gedrag aanmoedigt.

Dat onderzochten de wetenschappers door de ratten ook poep van niet-zwangere koninginnen te geven: dan worden de onderdanige vrouwtjes niet zorgzaam. Geef je diezelfde poep met oestradiol erin, dan gaan ze zorgen.

Voor veel dieren, vooral planteters, is het eten van poep volkomen normaal. Dieren halen lang niet alles uit hun eten dat erin zit, en in de poep zit nog allerlei bruikbaar. Koningen en andere knaagdieren doen het, gorilla's, olifanten en panda's schijnen het te doen, en naakte molratten doen het ook. Dat maakt poep een heel geschikt middel om hormonen over te pompen: de dieren die de hormoonkeutels eten, zijn de dieren

die toch al in de buurt van de koningin kwamen: ze zijn al betrouwbaar bevonden. Het is overigens nog onduidelijk of de koningin nou expres teveel oestradiol aanmaakt zodat haar uitwerpselen haar nestgenotes manipuleren, of dat de poep van zwangere koninginnen gewoon veel oestradiol bevat omdat de producente ervan nou eenmaal zwanger is.

In allebei de gevallen lijkt het onwaarschijnlijk dat deze manier van hormoonoverdracht gegeneraliseerd kan worden naar andere diersoorten, legt Rozen uit. 'De meeste dieren hebben, terecht, een afkeer van het eten van feces.'

Maretjes

De prijs voor een Maretje bedraagt €9,- per 30 woorden, opgegeven via redactie@mare.leidenuniv.nl uiterlijk t/m maandag 16.00 uur. Maretjes aangeboden voor commerciële doeleinden worden niet geplaatst, evenmin als Maretjes waarin zaken worden aangeboden die de waarde van 4.500 euro te boven gaan.

Doe meer met je kennis! Vrijwilligers gezocht voor één uur per week bijles en huiswerkbegeleiding op verschillende locaties of bij de leerling thuis. Leiden-Noord, 23 leerlingen basisonderwijs, groep 4 t/m 8, waarvan 7 met

vergoeding van 5 tot 10 euro. Voortgezet onderwijs: *Nederlands, 3havo. *Engels, 4havo. *Engels, brugklas anderstallen. *Nederlands, 3havo. Nederlands, 2hbo, onderzoeksverslagen maken. *Frans, Engels, brugklas mavo-havo. *Nederlands, biologie, 2VSO, *wiskunde, Engels, brugklas, mavo-havo. *Nederlands, 2vmo. *Engels, 3havo. *Frans, brugklas mavo-havo. Leiden-Zuid, 4 leerlingen basisonderwijs, groep 4 t/m 8. Voortgezet onderwijs: Engels, 3mavo. Onderwijswinkel Driftstraat 77, ma, wo en do 15-17u. Tel. 071-5214256. E-mail: hdekoonen@owwleiden.nl.

de Kattekop
childcare centre

2018 AWARD WINNER FOR SOUTH HOLLAND REGION*

In an independent survey parents assess our childcare centre as a **9.1** 45 reviews

It is the 5th time in a row that de Kattekop has won the South Holland Regional Award.

Already for 35 years de Kattekop has been the child care centre for staff and students of Leiden University and affiliated institutions. Within walking distance of Leiden Central station. Open from 07:30 hrs. till 18:30 hrs.

More information | www.dekattekop.nl | tel. 071 517 6363

*Reviewplatform Quebble / tevreden.

Ze geven niks om ons

Ook al lezen robots verhaaltjes voor of komen ze bier brengen

Er is te weinig debat over de ethische implicaties van sociale robots, vindt de hoogleraar Carme Torras. 'We zijn strenger voor technologie dan voor onszelf.'

DOOR BART BRAUN Volgend jaar is 'ie te koop: de vierpotige SpotMini-robot van Boston Dynamics. In het promotiefilmpje ruimt hij een leeg blikje op, en het lege glas dat eraan staat gaat in de vaatwasser. Als het baasje op de bank een boek leest, komt Spot een blikje drinken brengen, maar hij houdt het speels iets te lang vast met de grijparm die tevens zijn hoofd is.

In onze fabrieken en warenhuizen doen robots al meerdere decennia hun werk. De SpotMini is juist een voorbeeld van de nu opkomende klasse van sociale robots: ontworpen om in de menselijke omgeving te functioneren.

Prof. dr. Carme Torras Genís van het Institut de Robòtica i Informàtica Industrial telt alle robots die daarvoor gemaakt zijn als 'sociaal'. SpotMini dus, de patiëntrobot die op een vijfjarig jongetje lijkt die geneeskundestudenten moet helpen opleiden, de robots die autistische kinderen helpen socialer te worden. Maar ook de autonome stofzuigers die de laatste jaren steeds beter en goedkoper zijn geworden, en haar eigen Clothilde-project, waarin een grote robot-arm leert omgaan met kleding.

Het is nog maar de vraag hoe praktisch het nou precies is om eerst met een robot-arm te gaan slepen voordat hij een taakje kan doen, maar de manier waarop het ding leert is ronduit geweldig. Je programmeert

hem door de arm eerst zelf te bewegen. Eén arm kan een sjaal om doen, twee armen kunnen een shirt opvouwen of kleding opruimen. 'Als je duidelijk maakt wat het einddoel is, wordt hij daarna steeds beter in zijn taakje', aldus Torras.

Dat kan zo'n arm natuurlijk niet zomaar, en de publicatielijst van Torras staat dan ook vol van termen als 'dimensie-reductie in Gaussiaanse meng-modellen' en 'modaliteits-selectie-algoritmes', maar dat is niet zozeer waar ze vrijdags over kwam praten bij de Ada Lovelace-lezing, de halfjaarlijkse lezingen van het informatica-instituut LIACS. Die ging vooral over iets nog veel ingewikkelders: ethiek.

Allereerst is er natuurlijk veiligheid. Haar robot-arm bevat een heel scala aan trucs om te voorkomen dat 'ie iemand wurgt of pijn doet. 'Alles dat interacteert met mensen moet enorm veilig zijn. Robots en autonome auto's staan heel dicht bij mensen, dus daar stellen we nog eens extra hoge eisen aan. Als een Tesla een ongeluk krijgt, is dat nieuws, zelfs als dat veel minder vaak gebeurt dan bij menselijke bestuurders. We zijn strenger voor onze technologie dan voor onszelf.'

De hoogleraar maakt zich dan ook meer zorgen over de gevolgen voor ons gevoelsleven.

'Die robothond die een biertje komt brengen en hem dan even vasthoudt, roept gevoelens op. Daar is op zich niets mis mee, zolang er geen sprake is van bedrog. Jij weet dat het een machine is, met een programmering. Een kind, daarentegen, kent de wereld nog niet goed genoeg om een robot de juiste mentale plek te geven. Hetzelfde geldt voor dementerende ouderen: er is

een element van bedrog.'

Torras: 'Als een kind vooral of zelfs alleen opgroeit in het gezelschap van machines, en vooral als die eruit zien als een tekenfilmfiguurtje, komt het iets tekort. Een kind moet niet denken dat een machine echt om ze geeft, en onduidelijkheid daarover kan ze belemmeren bij het ontwikkelen van empathie. Een robot kan geen echte intimiteit geven. Ook kan hij ervoor zorgen dat de ouders het kind gaan verwaarlozen.'

Ze laat een foto zien van een peuter, die een Wakamaru omhelst, de knalgele huisrobot die Mishubishi elf jaar geleden op de markt bracht. 'In de folder die erbij hoorde, vertelde een moeder enthousiast hoe ze geen verhaaltjes meer voor hoefde te lezen voor het slapen gaan. 'Zij vindt het leuker als de robot dat doet, en ik kan gewoon doorwerken. Met behulp van de camera's in de robot kan ik mijn dochter in de gaten houden.'

Wakamaru is inmiddels niet meer te koop, maar aan toekomstige robot-nannies zal hetzelfde bezwaar kleven.

Nog zo eentje: wat als de oppasrobot ook bijles kan geven, en daar ook echt goed in is? Dan krijg je een groeiende *digital gap*, waarin rijke mensen hun voorsprong op arme mensen steeds verder kunnen vergroten. Anti-autisme-bots? Is autisme een aandoening die behandeld moet worden, of een uiting van de neurologische diversiteit die *Homo sapiens* kan hebben? Wat als iemand een anti-homoseksualiteit-robot bouwt?

Is een realistisch ogende seksrobot gewoon een heel geavanceerde dildo? Wat als we hem eruit laten zien als een jongetje van acht? Of, voorbeeld van Torras: een huilende

en om genade smekende zwarte robot, te verkopen aan racisten die hem kunnen martelen en in elkaar slaan? 'Dit is niet mijn eigen onderwerp, maar ook dit zijn kwesties waarvoor we als samenleving regels moeten vaststellen.' Je kan het een normalisering van abject gedrag vinden, of misdaden zonder slachtoffer en een onschuldige uitlaatklep, maar het kan geen kwaad om het daar eens over te hebben met zijn allen.

Juist dat is steeds moeilijker geworden, verzucht Torras. 'Emotionele afstomping is een ding. Privacy is een ding. De robot in je huis kent straks al je geheimen. Dankzij technologie veranderen we de menselijke aard: het is een expe-

riment op wereldschaal, met onszelf als proefkonijnen van de grote technologiebedrijven.'

Nu heeft technologie altijd al de mensheid veranderd, van het vuur tot de drukpers tot de anticonceptiepil.

'Maar als samenleving hadden we tijd om te besluiten hoe we die technologie meteen wereldwijd beschikbaar, en dat ontnemt ons de tijd om erop te reflecteren. Voordat de pil op de markt kwam, was er een hoop debat over de implicaties daarvan. Een app is binnen een paar seconden binnen op je telefoon, en als je hem niet hebt, loop je achter. We leven in moeilijke tijden, vooral voor jongeren. Je verliest bedenktijd.'

De sentimentele mutatie

'Ethiek en techniek gaan moeilijk samen. De meeste ethisch-filosofische teksten zijn niet geschikt om aan te bieden aan ingenieurs in opleiding. Het mengen van de geesteswetenschappen en de bèta/techniekwereld gaat ook moeilijk: in Spanje moet je daar eigenlijk twee opleidingen voor volgen. Het wordt wel steeds beter: eerder dit jaar was er in Madrid een congres over *Robotics meet the humanities*, waar ook juristen en filosofen spraken en in debat gingen. We moeten mensen er op wijzen dat deze problemen bestaan. Ethici worden nog te vaak gezien als een hinderlijke bagage, de taak van de mensen die niet goed genoeg konden programmeren om het echte werk te doen.

Om het ethiek-onderwijs in de tech-

nologie te helpen, gebruiken sommige docenten sciencefiction. Schrijvers als Asimov en Bradbury kaartten bijvoorbeeld de problemen met robot-nannies al aan, decennia voordat die echt op zouden komen. Zelf heb ik *La mutació sentimental* geschreven, een dystopisch werk over een meisje uit onze tijd dat wakker wordt in een toekomst waarin iedereen emotionele groei is achtergebleven door de omgang met robots. Het is dit jaar in het Engels uitgegeven als *The Vestigial Heart*, inclusief handleiding voor het ethiekonderwijs. Of iedereen zou moeten schrijven? Voor mij is het in elk geval heel goed geweest om te doen. Het helpt je nadenken over waar we heen gaan, en of we ons onderzoek misschien in een betere richting kunnen bijsturen.'

Achtergrond

071 - 527 ...

Links: Reclameaffiche van Vervoort & Cranenburgh (1910). Rechts: In den Vergulden Turk, Breestraat 84 (Foto Wil van der Voort). Onder: Geuzen werpen de Leidse bevolking brood toe. De staande geuzenwerper rechts heeft een halve maan op z'n hoed (K. F. Bomble/Chr. B., eind negentiende eeuw).

Langs de Leidse halve maantjes

Geen vreemden voor elkaar: een wandeling door Leids Turkije

Turkije en Leiden hebben een eeuwenlange relatie, schrijft historicus Cor Smit. *Mare* liep met hem langs de Turkse tulpen in de hortus en de halve maantjes op het dak van het stadhuis. 'Als de lente komt, stuur ik jou tulbanden uit Amsterdam!'

DOOR ANOUSHKA KLOOSTERMAN In Leiden loont het soms naar boven te kijken. Zo prijkt boven de schuifdeuren van de Hudson's Bay aan de Breestraat het beeldhouwde gezicht van een bebaarde man met een vergulde tulband, tussen twee halfontblote mannen, met een geitje aan hun voeten. Daaronder staan gouden letters: 'In den Vergulden Turk.'

Oorspronkelijk heette het niet zo, het zal iets als "In den vergulden druif" zijn geweest, zegt historicus Cor Smit (1954). 'Maar de vergulde Turk, daarboven, dat sprak zo aan.'

Op verzoek van de Leids-Turkse stichting Güney schreef Smit een boekje over de historische banden tussen Leiden en Turkije. 'Mensen die afkomstig zijn uit Turkije, vooral de oudere generatie, vinden dit een beetje een vreemde stad. Zowel voor de Turken, als de gewone Leidenaar, willen we duidelijk maken: wij zijn niet zulke vreemden voor elkaar. Er bestaan al eeuwen relaties tussen Leiden en Turkije.'

Toen Smit in de jaren zeventig naar Leiden kwam om economische geschiedenis te studeren, was het anders, zegt hij. Het was een oude, verpauperde industriestad, met toevallig een universiteit. Maar er bestond

wel meer interactie tussen de Turkse, Marokkaanse en Leidse gemeenschap: 'Er is wel wat veranderd. Onderling contact is lastiger geworden. De verhoudingen zijn verscherpt sinds het begin van de 21e eeuw.'

Toch zijn er genoeg sporen van de Leids-Turkse banden: van de Turkse halve maantjes op het stadhuis tot de tulpen in de hortus.

Tijdens een korte stadswandeling met *Mare* toont hij een paar hoogtepunten – waaronder dit pand van wijlen de V&D, dat in de zeventiende eeuw gebouwd werd door een rijke handelaarsfamilie.

'Centraal staat de Turkse gedragsdrager zoals die toen werd afgebeeld: met tulband en baard. Links zie je Neptunus, de god van de zee, en rechts Mercurius, de god van de handel. Bij het been van Mercurius, zie je een geitje met vergulde hoorns. En dat is een angorageit. Angora is de oude naam van Ankara. De eigenaren van het pand, de familie Le Pla, hebben daar goud geld mee verdiend.'

Van geïmporteerd angorawol maakten de Le Pla's een dure stof: grein. 'We hebben het altijd over de lakennijverheid, maar grein was

minstens zo belangrijk. Het werd voor een groot deel weer verkocht in het hele Midden-Oosten. Het was in de achttiende eeuw de kurk waar de Leidse handel op dreef.'

Enkele tientallen meters verderop, op het dak van het stadhuis, staan kegels met kleine halve maantjes erbovenop: bekend van de Turkse vlag, en een verzetssymbool tegen de Spanjaarden. 'Liever Turks dan Paaps – liever Turks dan katholiek – luidde de kreet,' zegt Smit. De watergeuzen, die Leiden in 1574 bevrijdden van Spaanse bezetters, droegen daarom halve maantjes op hun mouw.

De intensieve handel in de Gouden Eeuw leidde daarnaast tot andere import: de eerste mummies in het Rijksmuseum van Oudheden, bijvoorbeeld. Of de tulp, meegenomen door Carolus Clusius naar de Leidse hortus, die ze daar als eerste Nederlander kweekte. Smit: 'Het is een van de planten die wij als Nederlands beschouwen, maar het is gewoon import. Ook andere planten die we doordraaen vinden, zoals paardenkastanje en boerenjasmijn, zijn via deze weg hier gekomen. Mensen realiseren zich niet meer dat het ergens anders vandaan komt. Ze weten ook niet dat het woord tulp niet uit Nederland komt: het is een verbastering van "tuliban" – tulband. Het Nederlandse symbool is dus een eigenlijk tulband. "Als de lente komt, stuur ik jou tulbanden uit Amsterdam!"'

Cor Smit, *Leiden en de Verheven Porte – Contacten met het Osmaanse Rijk door de eeuwen heen* Uitgeverij Ginkgo, €12,50

Bonus voor twee keer het budget stukslaan

'De belangrijkste plaats voor Turks geschreven erfgoed, buiten Turkije zelf', introduceert Cor Smit het eindpunt van de wandeling: de universiteitsbibliotheek. In kluisen op een afgesloten afdeling staan duizenden handgeschreven boeken die in de zeventiende eeuw via Istanbul naar Leiden zijn gehaald. Aan de nog piepjonge universiteit groeide de interesse naar het Arabisch. Alleen zou de eerste hoogleraar Arabistiek, Thomas Erpenius, het Midden-Oosten nooit halen, vertelt conservator Arnout Vrolijk. 'Hij kwam niet verder dan Venetië. Hij zei dat hij geen boot kon vinden die hem naar Istanbul wilde vervoeren.'

Dat was anders voor zijn leerling, Jacobus Golius, die 'een vrij groot budget' kreeg om boeken te kopen

in het Ottomaanse rijk: 1500 gulden. Hij gaf het dubbele uit en kwam met tweehonderd boeken terug. Ter vergelijking: een groot herenhuis op het Rapenburg kostte in die tijd zo'n 5000 gulden. Vrolijk: 'De universiteit was wel boos dat hij zoveel geld had uitgegeven, maar ze hebben het uiteindelijk wel geslikt. Ze hebben hem zelfs een bonus gegeven. Dat krijg je vandaag de dag niet meer, als je je budget met honderd procent overschrijft.'

Golius' opvolger, Levinus Warner, bekleedde als Duitser de hoogste diplomatieke functie in Istanbul voor Nederland en had met een jaarsalaris van 7000 gulden dus nogal wat geld om stuk te slaan. Hij kwam terug met duizend boeken, een zesde van de hele collectie die nu in Leiden te vinden is.

Seksverslaving

Seksverslaving wordt niet door iedereen erkend, aldus seksuoloog Erik van Beek, die er dinsdag een lezing over geeft.

Volgens u is seksverslaving een omstreden begrip. Waarom?

'Binnen de hulpverlening en zelfs binnen de seksuologie is het een soort spijtszwam. We vinden het blijkbaar moeilijk als er een probleem zou zijn met het zelfbeheersingsaspect van seks, juist in onze West-Europese maatschappij. We leven vanuit een soort bevrijdingsideologie. Sommige hulpverleners vinden het begrip seksverslaving een echo vanuit de christelijke moraal dat porno en seks slecht zouden zijn, en wijzen het daarom af. Ik vind niet dat seks slecht is – dat zal je misschien niet verbazen, aangezien ik seksuoloog ben. Maar seksverslaving bestaat wel.'

Wanneer is het dan een probleem?

'Als iemand het zelf als probleem ervaart, en ondanks de negatieve gevolgen niet kan stoppen, of als de omgeving of een partner ziet dat het een probleem wordt. Maar aan de andere kant kan pornokijkgedrag ten onrechte worden gedramatiseerd. Stel: een man en een vrouw hebben heel lang geen seks. De man wordt onzeker, kan geen erectie meer krijgen, en gaat veel porno kijken om te zien of dat nog wel genoeg prikkels geeft. Dan vindt de vrouw hem misschien een bedrieger: waarom lukt het wel met porno, maar niet met mij? Terwijl het probleem dan eerder aan de onzekerheid van de man en de relatie ligt, en niet per se een seksverslaving hoeft te zijn.'

En wat is dan 'teveel' seks?

'Het probleem is dat daar geen wereldwijde maat voor is, dus een algemene definitie is moeilijk. Je kunt niet simpelweg zeggen: als je zes weken lang elke dag seks hebt, heb je een probleem. Dat zou in Nederland misschien werken, maar in Zuid-Amerika lachen ze je dan uit. Er zijn hele grote culturele verschillen. Het belangrijkste is het compulsieve element van een seksverslaving: wel willen, maar niet kunnen stoppen.'

Zijn er veel mensen seksverslaafd?

'Een epidemie zou ik het niet willen noemen, maar het wordt geschat op zo'n vijf procent van de mensen. De risico's zijn er dus zeker wel. Het is niet dat mensen tegenwoordig overseks zijn of zoiets, maar met eindeloos veel filmpjes op internet is het makkelijker dan ooit, en algoritmes zorgen ervoor dat ze blijven kijken. Porno kijken is een soort ontspanning of verdooving. Het is een hele sterke prikkel waardoor je andere dingen vergeet, al werkt het maar even.'

U heeft het steeds over porno kijken. Zijn er nog andere vormen van seksverslaving?

'Dwangmatig op zoek gaan naar losse sekscontacten kan ook een probleem zijn. Bijvoorbeeld als je als vrijgezel graag een relatie wil, maar dat niet lukt, en dan genoeg neemt met losse contacten. Dan heb je vaak ook niet snel door wanneer het dwangmatig wordt, want elk contact biedt weer een beetje hoop.'

Wat kunnen mensen zelf doen als ze een verslaving vermoeden?

'Als het een gewoonte is geworden om een paar keer per week, of misschien wel elke dag, na je werk porno te kijken bijvoorbeeld, probeer dat dan minder vaak te doen. Of korter, dat is ook al goed. Kijk of dat lukt. Probeer ook zinvolle activiteiten te plannen. Lukt dat allemaal niet, dan is het verstandig om toch hulp in te schakelen.'

Erik van Beek, *Sex Addiction*. Faculteit Sociale Wetenschappen SA31, dinsdag 11 december, 19.30u

Wij waren het Kwaad

Jolande Withuis geeft Huizingalezing over dilemma's van de biografie

In het boek *Raadselvader* onderzoekt Jolande Withuis (69) het turbulente verleden van haar communistische vader. Haar biografie uit 2016 van koningin Juliana deed veel stof opwaaien. Vrijdag geeft ze de Huizingalezing.

Waarom trekt het schrijven van biografieën u zo?

'In dat het genre kan ik mijn diverse soorten belangstelling het best combineren: je moet historisch speuren; je puzzelt op iemands individuele psychologie, en je tracht te begrijpen hoe die persoon zich verhiel tot grotere sociale ontwikkelingen. Het is ook een soort wereldreis. Ik moest me voor de biografieën van verzetsstrijder Pim Boellaard en koningin Juliana inleven in mij compleet vreemde milieus met specifieke waarden, rituelen en gebruiken.'

Wat zijn de valkuilen?

'Grotendeels dezelfde als bij elk historisch-sociologisch onderzoek: automatische aannamen en ontorechte causaliteiten. Je moet je bewust zijn van je eigen vooringenomenheden, blinde vlekken en allerlei kennislacunes. Ik heb bij al mijn boeken kritische leescommissies ingesteld om mij voor dergelijke fouten te behoeden. Of dat is gelukt, mogen de lezers beoordelen.'

Heeft u tijdens dat onderzoek vaak 'Eureka-momenten' gehad?

'O ja, een vrolijk makende vondst las ik in een brief van Juliana uit 1958 aan Marie Anne Tellegen, de directeur van haar kabinet: "Zeg, we krijgen misschien nog een fijn feministisch bokspartijtje." Dat ging over Juliana's inspanning een tweede vrouwelijke burgemeester benoemd te krijgen. Haar plan mislukte. De commissaris van de koningin zette op Juliana's aansporing een vrouw bovenaan de voordracht, maar de minister benoemde toch weer een man.'

'Een schok was toen ik in de papieren van verzetsman Pim Boellaard ontdekte dat een medegevangene in Natzweiler, een concentratiekamp met een zeer hoge sterfte, 's nachts het brood had gestolen van een andere gevangene. Dat kon diens dood betekenen. "Brooddieven" werden door hun medegevangenen meestal zwaar gestraft. Ik heb het gelukkig niet openbaar hoeven maken. De dader was al dood. Boellaard en de andere overlevenden hadden het na de oorlog ook voor zich gehouden.'

'Je weegt af wat je wel of niet moet publiceren. Dit diende echter geen enkel doel. Je zou het leven van nabestaanden verzieken, zonder dat het iets toevoegt aan de biografie. Ik ben niet op aarde om alles wat ik tegenkom als een soort roddeltante te onthullen. Soms moet je wel zaken openbaar maken die betrokkenen liever stilhouden, zoals de buitenechtelijke affaire in Boellaards eerste huwelijksjaren. Zijn zoon zat in de leescommissie en wilde de affaire niet in het boek hebben. Ik begreep hem wel, maar ik kon niet anders. Het moest erin omdat Boellaard er

in zijn gevangenisbrieven aan zijn vrouw op terug kwam. Hij schreef haar hoe blij hij was dat ze dit te boven waren gekomen en hoezeer de overtuiging dat ze in hun leven op de goede weg waren hem hielp zijn doodangst de baas te blijven. Toen heb ik volgehouden. Het zou niet integer zijn, en een smet op het boek, als het er niet in zou staan. De zoon heeft zich hier uiteindelijk bij neergelegd.'

Zorgde schrijven over het koningshuis voor extra complicaties?

'Er zijn voor mijn boek over Juliana zeker obstakels opgeworpen. Ik kreeg geen toegang tot het Koninklijk Huis-archief en vanuit het koningshuis is mensen gevraagd mij hun Juliana-materiaal niet te tonen. Daar hebben de meesten zich gelukkig niets van aan getrokken.'

'Je merkte soms wel angst om iets verkeerd te zeggen. Ik had een afspraak met een oude hofdame die van kinds af aan bevriend was met Juliana. Toen belde haar zoon: "Stel je voor dat mijn moeder iets zegt wat niet goed valt. Dan valt ze wellicht nog uit de gratie. Het gaat niet door."

'Toch heb ik veel mensen juist wel kunnen spreken. Zij vonden het fijn dat er eindelijk een echte biografie over Juliana werd geschreven. "Het ging steeds maar over die Bernhard", hoorde ik dan. En: "De Leidse hoogleraar Cees Fasseur was in zijn biografie toch wel erg vriendelijk voor Bernhard geweest."

U schetst een beeld van prins Bernhard als seksueel roofdier die ook nog eens zijn echtgenote kleinerde. Kreeg u daar negatieve reacties op?

'Negatieve weinig, positieve overdonderend veel. In de eerste weken kwamen er wel bozige vragen, altijd van mannen trouwens. Maar toen baseerde men zich nog op stukken in de pers. In mijn boek is Bernhards wangedrag een heel klein stukje; het gaat echt over Juliana. Naarmate de tijd vorderde en men het boek ook echt had gelezen, werd er nauwelijks nog boos gereageerd. De totaalreactie van het publiek is allereerst dankbaar. Vrouwen van de oudere generaties identificeren zich met de problemen die de toenmalige, zeer arrogante houding van mannen haar opleverden.'

Uw meest recente biografie gaat over uw vader, die schaakjournalist en communist was. Waarom wilde u dit boek schrijven?

'De dood van mijn vader, in 2009, kwam hard aan. Hij liet me achter met veel raadsels, vandaar ook de titel *Raadselvader*. Daarom besloot ik onderzoek naar hem te gaan doen. Het was mijn eerste persoonlijke boek. Mijn uitgever heeft me wel af en toe een duwtje in de rug moeten geven. Ik vreesde soms dat het te larmoyant werd.'

Hoeveel invloed had het communisme op het gedrag van uw vader? En op uzelf?

'Het was allesbepalend. Ik ben geboren in 1949. Mijn kinderjaren speelden zich af in de Koude Oorlog. Wij waren Het Kwaad, de ab-

solute vijand. Wie denkt dat moslims worden buitengesloten, heeft geen idee van hoe het toen was. Er was een ambtenarenverbod, dus ik leerde als kind dat ik later nooit een baan zou krijgen. Mijn vader kreeg geen paspoort. Het was normaal om communisten "ratten" te noemen. Je moet je voorstellen als je dat nu over bijvoorbeeld moslims zou zeggen. Dat is natuurlijk onvoorstelbaar.'

'Ik ben al snel afvallige geworden. Het communisme is natuurlijk een levensbeschouwing die tot massamoord heeft geleid. Individuen en individuele emoties tellen niet. De economie bepaalt alles en de geschiedenis wordt gereduceerd tot klassenstrijd. Dat laat zich slecht verenigen met mijn feminisme.'

Hoe was het om het dossier te lezen dat de Binnenlandse Veiligheidsdienst over uw vader schreef?

'Een deel van de nieuwe feiten dank ik daaraan. Er staat precies in wanneer mijn vader en wij, zijn gezin, op welk adres woonden, en wanneer mijn vader vertrok bij de communistische krant *De Waarheid*. Ik keek op van de precisie van allerlei gegevens. Er moeten hoge leden van de communistische partij informant zijn geweest. De BVD schreef net na de oorlog dat mijn vader zich wel "charmant" voordoet maar toch als "zeer gevaarlijk" moest worden beschouwd. Dat was natuurlijk onprettig. Maar die prijs moeten we betalen. Ik ben voor een superalerte geheime dienst. Als men Mohammed B. beter in de gaten had gehouden, had Theo van Gogh nog geleefd.'

'Mijn vader deed niet erg aan levenslessen maar eentje herhaalde hij vaak: "Zorg dat je in een café al-

tijd met je gezicht naar de ingang gaat zitten en een tweede uitgang weet. Dan zie je wie er binnenkomt, kun je altijd weggelopen en kunnen ze je niet onverhoeds in je rug schieten."

'Een biografie moet harteloos kunnen zijn,' heeft u onlangs gezegd. Kon u dat in dit geval ook zijn?

'Harteloos zou ik mezelf niet noemen, hard soms wel. Ik kraak harde noten over mijn vader en laat ook minder flatteuze kanten van mezelf zien. Maar als je een dergelijk boek schrijft moet het eerlijk zijn, anders heeft het geen zin. Ik ben wel blij dat het boek ondanks die harde noten door recensenten "een liefdevol portret" is genoemd. Ik heb geen afrekening willen schrijven. Er zijn passages waarover ik heb geaarzeld, maar ben gebonden aan de waarheid.'

'Ik schrijf bijvoorbeeld dat hij een volvette VVD'er expes op een klein krukje liet zitten. Dat vertelde mijn vader mij vol trots. Als hij dat echt heeft gedaan dan vind ik dat gemeen. Of was het slechts

een stoer verhaal? Dat is ook erg, want dan dacht hij dat ik het wel leuk vond. Ik heb hierover echt getwijfeld, want mijn vader komt als een kinderachtige naarling over. Maar het hoort in het boek. De lezer moet weten hoe een bepaalde overtuiging werkt.'

Hoe denkt u nu over hem?

'Ik ben nader tot hem gekomen. Als je schrijft, word je gedwongen om te kijken hoe het nu echt zit. Het is geen therapie, maar door onderzoek ontstaat toch een soort diepgang. Daardoor heb ik veel meer een afgerond beeld gekregen van mijn vader. Ik snap ook beter waarom hij communist is geworden. Ik zie hem meer als tragisch, dan als iemand die ik veel verwijt.'

DOOR VINCENT BONGERS

Jolande Withuis, *Raadselvader, kind in de Koude Oorlog*. De Bezige Bij. 224 pag., € 19,99

Huizingalezing, vrijdag 7 december Pieterskerk, 19.15 u, €12,50 - €15

'Harteloos zou ik mezelf niet noemen, hard soms wel'

'Ik ben niet op aarde om alles wat ik tegenkom als een soort roddeltante te onthullen.' Foto Keke Keukelaar

Was it easy to find a room: yes or no?

Housing is not a minor issue, so I did some research

Students staying at the Stochemhoeve Camp Site, close to Cronesteyn Park, Leiden. Foto Taco van der Eb

After complaining about it, **Maira Manzali** decided to carry out her own housing survey among other international students. 'We're loaded, as the university seems to think.'

In response to repeated claims made by board members of Leiden University that housing is a minor issue with only a few students affected by Leiden's housing crisis ('Xenophobia at the academy. One of Leiden University's unwanted students speaks out', *Mare* 7, 1st of November), I carried out an online survey.

With 150 responses from a sample with obvious self-selection bias, it is, admittedly, far from a rigorous sociological survey. Yet it is better than nothing, and does prove that there is indeed a problem. When asked why the university does not conduct a housing survey of all students by sending out a university-wide email, I was told by a board member that the specific topic of housing does not interest most students and that there already was a survey on many topics, including housing - by this, he meant the "international student barometer" used by many universities and not particularly tailored to Leiden, nor to its distinct housing problem. Meanwhile, the student party ONS had an online survey (which they mistakenly called a "housing hotline", which led many a homeless student to believe there would be a number to call for help, which there wasn't), and yet refused to share its results with people who asked. Instead, we believe that transparency is more in the interest of students than secrecy.

75.2% of survey takers were international, yet 93.2% affirmed that it was difficult to find housing in Leiden without the housing office (it is thus difficult for Dutch as well as non-Dutch students). 44.4% did not use the office because the deadline was too early, and 23.9% could not afford the housing fee (here I quote a board member: "If you cannot afford this fee, then maybe you should not come to Leiden"). It takes nearly a quarter of students more than three months to find housing - unless they are part of the third who still have not found it, or have to commute (from the Hague, Amsterdam, or from Belgium with five-hour daily travel time). 15.5% of students commute for more than one hour.

While seeking housing, 15% of students had to pay for a hotel or hostel (hostels being €30 a night in general), and 13.4% stayed at a friend's house, which usually meant not having one's own room. While

organisations such as DUWO charge €750 for a studio room, 92.6% of students are looking for rooms below €700 (with 56.6% seeking rooms for under €400).

To find a room for just under €400 is in fact normal for many Dutch students, especially with those with ties to student fraternities; for an international student, it feels like a miracle. This is not because they're loaded, as the university seems to think, but because they cannot find a house otherwise, since they are not part of these associations and are priced-up by landlords. As one student wrote, "the rent is far above my initial budget (the most expensive house I have ever lived in)". It comes as almost no surprise that 55.4% of students could not find housing in Leiden that met their budget.

The comments of the students who took the survey attest to the financial and personal distress this situation has put them in. Regarding the University Housing Office, one student wrote: "The student housing did not help at all. It was actually closed for full two weeks at the beginning of the academic year- last September." The brick wall of coldness of this office is well illustrated by a student's story: "I could not find housing through the Housing Office because I have a pet - which I have had for 13 years, so the Housing Office repeatedly told me to 'just give it away'". Due to this lack of help, some reported being subject to scams, such as one student who wrote: "In the end I found a room that wasn't even in Leiden (it's in Rijnsburg). The realtor has illegally charged me "administration costs" (€400) and has several illegal clauses in our contract. Because of how badly I need a room, I couldn't do anything about it but accept it. I'm not the only one who's had this problem." One student explained the problem as being due to the fact that "There are also a lot of scammers in Leiden who know about the bad housing situation and capitalize on international students who are unable to distinguish between legitimate and fraudulent landlords."

Many comments attested to the anxiety caused by housing discrimination against internationals.

"What was most troublesome, was to hear all kinds of exclusion, discrimination and sometimes even exploitation of fellow international students I came across. It did not feel like a safe and welcoming introduction of my student life in Leiden at all", wrote a respondent.

One student reported that "I speak Dutch fluently, but was told over and over that as an "international", I was not welcome." Finding housing early on is not

an option for non-EU students, many of whom "could not visit Netherlands earlier in summer because of visa issue," as one student wrote.

One student nicely summed it up: "Too much time is invested in finding housing." We'd all rather be focusing on our studies, and it is up to the University to provide us with the possibility to do that. In order to do so, it should listen to the suggestions of the students themselves. One survey-responder proposed that "the housing office should formalise a network (ideally through their webpage given the lack of security that FB provides to students) whereby current students can advertise possible short-term lets for international students."

Another suggested to "set up a transparent and clear online and physical information service, held by people who are well informed about the infrastructure behind housing accommodation... At the moment I'm thinking about a simple scheme that guides the student through from step A to step Z. For instance, are you registered on an address: yes - no. If yes: you can now apply for a BSN (tells you what it does, and how to get it). Do you have a BSN: yes- no. If yes (and probably meet other requirements): you can now apply for a Dutch bank account (tells you why it is handy to have one). Do you have Dutch bank account? If yes: you can now apply for a personalised OV chip-card (tells you why it is money saving if you get one)."

These things may seem obvious to someone who has always lived in the Netherlands, but many internationals simply have not been informed of their rights. Many students who could not find housing in Leiden and live in the Hague pay for their commute, because they cannot register at their address, or because they do not know of the free transportation option. It is money thrown away that could be spent on books or better nutrition, both of which would lead to a higher quality of learning.

The university must stop offering *ad hoc* solutions (such as a BSN resolution for students who specifically took the initiative for it) and instead offer a long-term safety net for its students who are victims of a bureaucracy that refuses their rights (so instead, a permanent registration possibility for students who cannot find housing, one which is advertised to all students, always). Listen to students, acknowledge there is a problem, care.

MAIRA MANZALI is an international student in Leiden

Was it easy for you to find housing in Leiden without help from the housing office? Multiple Choice

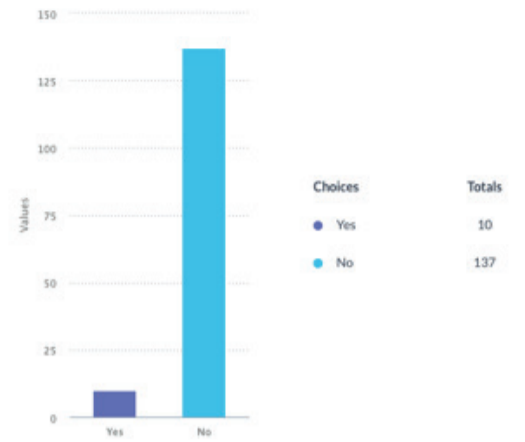

Figure 1: 93.2% affirmed that it was difficult to find housing in Leiden without the housing office

Why did you not use the housing office to help you find housing? Multiple Choice

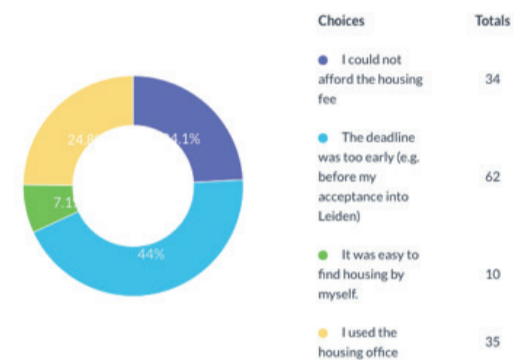

Figure 2: 44.4% did not use the office because the deadline was too early, and 23.9% could not afford the housing fee

How long did it take you to find housing in Leiden? Multiple Choice

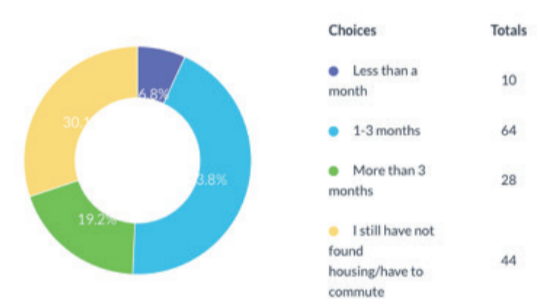

Figure 3: It takes nearly a quarter of students more than three months to find housing - unless they are part of the third who still have not found it,

What is your housing budget? Multiple Choice

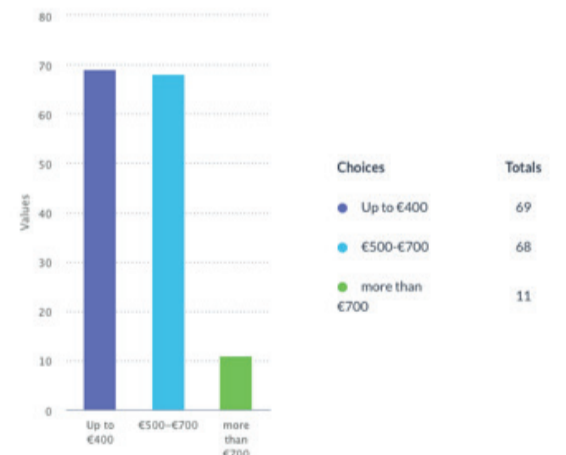

Figure 4: 92.6% of students are looking for rooms below €700

Were you able to find housing in Leiden that met your budget? Multiple Choice

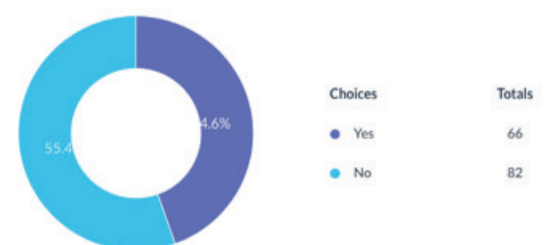
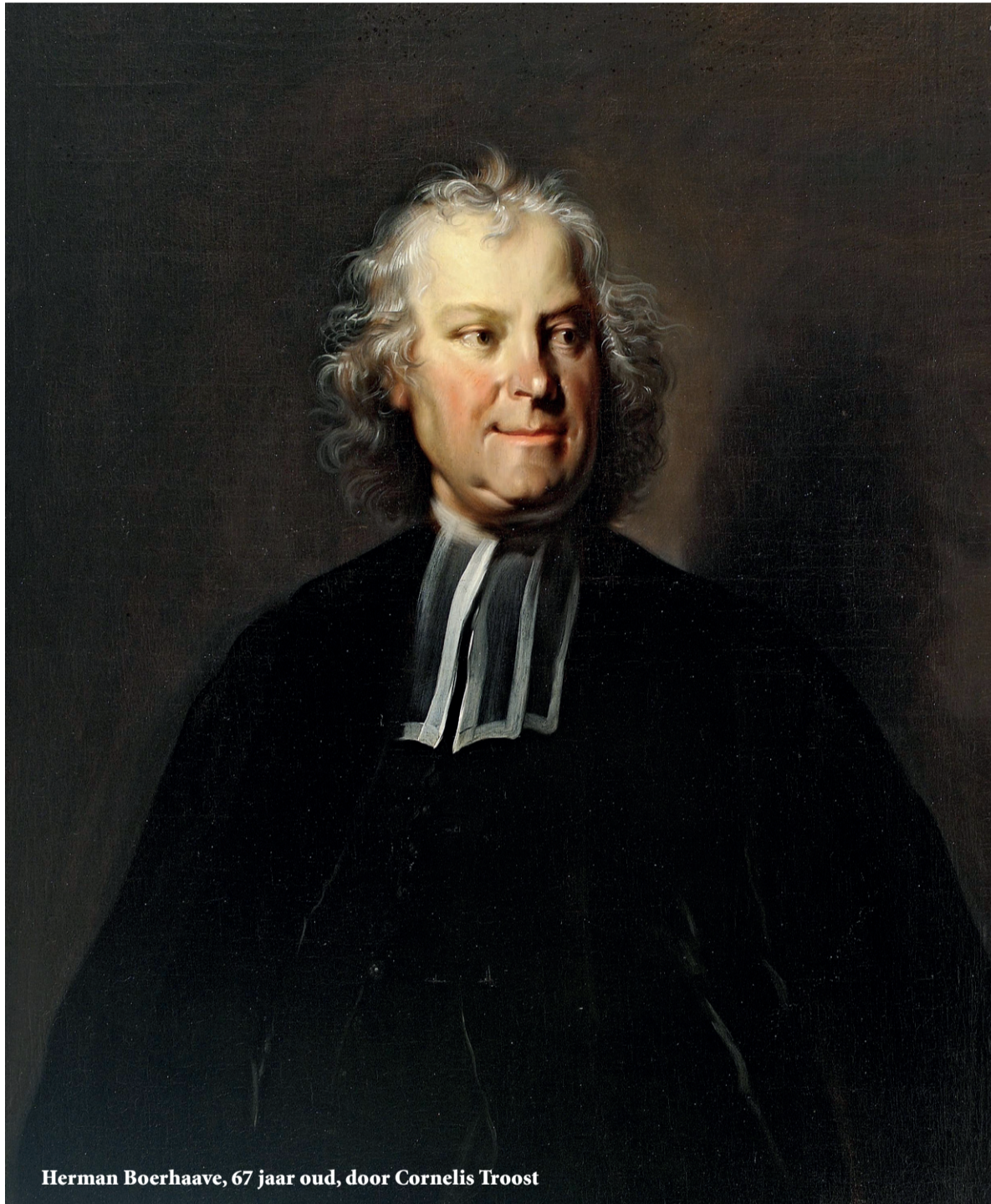

Figure 5: 55.4% of students could not find housing in Leiden that met their budget.

Hoogleraar Alles

Herman Boerhaave was professor anatomie, scheikunde én botanie

Herman Boerhaave, 67 jaar oud, door Cornelis Troost

Hij maakte van de geneeskunde een wetenschap. Het naar hem vernoemde museum eert Herman Boerhaave (1668-1738) met een expositie.

DOOR BART BRAUN 'Kijk', wijst conservator Tim Huisman: 'Deze replica van het door hemzelf ontworpen oventje hebben we nog over van de vorige Boerhaave-expositie, in 1968.' Toen was de driehonderdste geboortedag van de naamgever van Museum Boerhaave, op 31 december van dit jaar zou hij 350 zijn geworden. Die dag is het museum gratis toegankelijk.

Met het oventje deed Herman Boerhaave scheikundige experimenten. Huisman: 'Hij probeerde experimenteel te kijken welke kennis van de alchemisten bruikbaar was. Hun achterliggende metafysica, daar kon hij niet zoveel mee.'

Eenzelfde benadering paste hij toe op de geneeskunde. Daar was alangzaam het besef doorgedrongen dat aderslatingen, bloedzuigers en klysmas de patiënt meestal niet zoveel goed deden, maar de vraag was wat er voor in de plaats moest komen. Boerhaave ging gestructureerd kijken wat er wel en niet werkte, geïnspireerd door de successen van de experimentele natuurkunde. Dat de arts en nu niet meer alleen geneeskunde is, maar ook geneeskunde, is voor een groot gedeelte zijn verdienste.

Ook in zijn eigen tijd was duidelijk dat hij een hele grote was: studenten kwamen vanuit Engeland, Schotland en Zweden naar Leiden om college bij hem te kunnen volgen. Een enkele student liet zijn college-aantekeningen uitgeven, omdat elk boek over de wijsheid van Boerhaave wel te verkopen viel.

De universiteit wist zich wel raad met zo'n grote vis in zo'n kleine vijver: Herman werd benoemd tot hoogleraar anatomie, hoogleraar scheikunde, en hoogleraar botanie (en daarmee ook verantwoordelijk

voor de Hortus Botanicus). Het rectoraat rouleerde, dus om de zoveel tijd was hij ook nog de baas van de universiteit. Anno 2018 heeft de Universiteit Leiden enkele tientallen mensen in dienst voor het werk dat in de achttiende eeuw werd gedaan door Herman Boerhaave.

In het museum komen al zijn wetenschappelijke kanten naar voren. Zijn oude boek met gedroogde planten is er te zien, en de intekelijsten van een college. Wie goed speurt, ziet daarop de naam van de Zweed Linnaeus staan: hij zou later de botanie in Leiden gaan doen, en de naamgeving van dier- en plantensoorten op de schop nemen.

Er is ook aandacht voor Boerhaaves privéleven: hoe zou de inrichting van zijn huis aan het Rapenburg en van zijn kasteel Oud-Poelgeest in Oegstgeest eruit hebben gezien? Topstuk van de tentoonstelling is een schilderij van Herman met vrouw en dochter, gemaakt door Rembrandts leerling Aert de Gelder.

Museum Boerhaave is de afgelopen jaren flink op de schop gegaan. Er dreigde een sluiting, en dat zorgde voor een broodnodige peper in de reet van het soms wat saaie wetenschapsmuseum. Het is nu opener, interactiever en mooier, en de bezoekerscijfers zitten terecht in de lift. De Boerhaave-expositie blijft daar een beetje bij achter, en lijkt veel op het oude museum. Kijk, een oud boek. Kijk, een machine die stilstaat. Natuurlijk is het voor een museum te duur om net zo los te gaan op een tijdelijke tentoonstelling als op het permanente werk. Aan de andere kant: over vijftig jaar kan je het allemaal nog een keer gebruiken.

Herman Boerhaave & De Gouden Eeuw van de wetenschap, Museum Boerhaave: t/m 1 september 2019, € 12,50 (maar gratis voor LUMC'ers en alle studenten)

Academische Agenda

Prof.dr. A. Nauta zal op vrijdag 7 december een oratie houden bij benoeming tot bijzonder hoogleraar namens interuniversitaire ambachtsschool Sioo bij de faculteit Sociale Wetenschappen met als leeropdracht Enhancing Individuals in a Dynamic Work Context. De titel van de oratie is 'Werk met Liefde'.

Dhr. F. Jiang hoopt op vrijdag 7 december om 13.45 uur te promoveren tot doctor in de Wiskunde en Natuurwetenschappen. De titel van het proefschrift is 'Redox Interconversion between Metal Thiolate and Disulfide Compounds'. Promotoren zijn prof.dr. E. Bouwman en prof.dr. C. Fonseca Guerra.

Dhr. G.B. Kpogbezan hoopt op maandag 10 december om 10.00 uur te promoveren tot doctor in de Wiskunde en Natuurwetenschappen. De titel van het proefschrift is 'Prior information and variational Bayes in high dimensional statistical network inference'. Promotor is prof.dr. A. van der Vaart.

Dhr. Z. Zhong hoopt op maandag 10 december om 11.15 uur te promoveren tot doctor in de Wiskunde en Natuurwetenschappen. De titel van het proefschrift is 'Reconstruction Methods for Combined HAADF-STEM and EDS Tomography'. Promotor is prof.dr. A. K.J. Batenburg.

Dhr. A. Beshenov hoopt op maandag 10 december om 12.30 uur te promoveren tot doctor in de Wiskunde en Natuurwetenschappen. De titel van het proefschrift is 'Zeta-values of arithmetic schemes at negative integers and Weil-étale cohomology'. Promotor is prof.dr. S.J. Edixhoven.

Dhr. Saez Talens hoopt op maandag 10 december om 13.45 uur te promoveren tot doctor in de Wiskunde en Natuurwetenschappen. De titel van het proefschrift is 'Squareamide-based supramolecular polymers: from self-assembly to in vivo application'. Promotor is prof.dr. A. Kros.

Dhr. R.E. de Gouveia da Costa Cachuco hoopt op maandag 10 december om 15.00 uur te promoveren tot doctor in de Wiskunde en Natuurwetenschappen. De titel van het proefschrift is 'Methods and Tools for Mining Multivariate Time Series'. Promotor is prof.dr. J.N. Kok.

Dhr. E.G. Panarelli hoopt op maandag 10 december om 16.15 uur te promoveren tot doctor in de Wiskunde en Natuurwetenschappen. De titel van het proefschrift is 'T-CYCLE EPR: Development at 275 GHz for the study of reaction kinetics & intermediates'. Promotor is prof.dr. E.J.J. Groenen.

Dhr. A. Bellunato hoopt op dinsdag 11 december om 10.00 uur te promoveren tot doctor in de Wiskunde en Natuurwetenschappen. De titel van het proefschrift is 'Unconventional Fabrication of 2D Nanostructures and Graphene Edges'. Promotor is prof.dr. A. Kros.

Mw. I. Feola hoopt op dinsdag 11 december om 11.15 uur te promoveren tot doctor in de Geneeskunde. De titel van het proefschrift is 'Optogenetic investigation of cardiac arrhythmia mechanisms'. Promotor is prof.dr. M.J. Schaliij.

Mw. A. Geambasu hoopt op dinsdag 11 december om 12.30 uur te promoveren tot doctor in de Geesteswetenschappen. De titel van het proefschrift is 'Simple rule learning is not simple: Studies on infant and adult pattern perception and production'. Promotoren zijn prof.dr. C.C. Levelt en prof.dr. C. ten Cate.

Mw. L.W. de Jong hoopt op dinsdag 11 december om 13.45 uur te promoveren tot doctor in de Geneeskunde. De titel van het proefschrift is 'Ventral striatal atrophy in Alzheimer's disease: exploring a potential new imaging marker for early dementia'. Promotor is prof.dr. M.A. van Buchem.

Mw. R. Liu hoopt op dinsdag 11 december om 15.00 uur te promoveren tot doctor in de Geneeskunde. De titel van het proefschrift is 'Mortality and other outcome measures in osteoarthritis'. Promotoren zijn prof.dr. G. Kloppenburg en prof.dr. F.R. Rosendaal.

Mw. Y.H.M. Claassen hoopt op dinsdag 11 december om 16.15 uur te promoveren tot doctor in de Geneeskunde. De titel van het proefschrift is 'Quality assurance in the surgical treatment of gastric cancer'. Promotor is prof.dr. C.J.H. van de Velde.

Mw. K. van Mourik hoopt op woensdag 12 december om 10.00 uur te promoveren tot doctor in de Geneeskunde. De titel van het proefschrift is 'Cultural adaptation of a parenting intervention for parents in multi-ethnic disadvantaged neighborhoods'. Promotor is prof.dr. R. Reis.

Mw. Z. Zahedi hoopt op woensdag 12 december om 11.15 uur te promoveren tot doctor in de Sociale Wetenschappen. De titel van het proefschrift is 'Understanding the value of social media metrics for research evaluation'. Promotor is prof.dr. P. Wouters.

Mw. S. Vrbica hoopt op woensdag 12 december om 12.30 uur te promoveren tot doctor in de Wiskunde en Natuurwetenschappen. De titel van het proefschrift is 'Applications of graphene in nanotechnology: 1D diffusion, current drag and nanoelectrodes'. Promotor is prof.dr. J.M. van Ruitenbeek.

Mw. K.H. Wirta hoopt op woensdag 12 december om 13.45 uur te promoveren tot doctor in de Geesteswetenschappen. De titel van het proefschrift is 'Dark Horses of Business'. Promotor is prof.dr. C. Antunes.

Dhr. A. Krogull hoopt op woensdag 12 december om 15.00 uur te promoveren tot doctor in de Geesteswetenschappen. De titel van het proefschrift is 'Policy versus practice'. Promotor is prof.dr. M.J. van der Wal.

Dhr. G.R. Blin hoopt op woensdag 12 december om 16.15 uur te promoveren tot doctor in de Geesteswetenschappen. De titel van het proefschrift is 'The reflections of memory'. Promotoren zijn prof.dr. A.G.M. Koopman en prof. F.C. de Ruiter.

Dhr. A.C. Sorensen hoopt op donderdag 13 december om 10.00 uur te promoveren tot doctor in de Archeologie. De titel van het proefschrift is 'Beyond Prometheus: Pursuing the origins of fire production among early humans'. Promotoren zijn prof.dr. J.W.M. Roebroeks en prof. A.L. van Gijn.

Dhr. M. Eefting hoopt op donderdag 13 december om 11.15 uur te promoveren tot doctor in de Geneeskunde. De titel van het proefschrift is 'Evaluation of donor lymphocyte infusions after allogeneic stem cell transplantation'. Promotor is prof.dr. J.H.F. Falkenburg.

Dhr. R.P. McLaughlin hoopt op donderdag 13 december om 12.30 uur te promoveren tot doctor in de Wiskunde en Natuurwetenschappen. De titel van het proefschrift is 'Targeted Therapy for Triple-Negative Breast Cancer'. Promotor is prof.dr. B. van de Water.

Mw. M.J. van Naerssen hoopt op donderdag 13 december om 13.45 uur te promoveren tot doctor in de Geesteswetenschappen. De titel van het proefschrift is 'Managing informal interaction'. Promotor is prof.dr. T. van Haften.

Dhr. W. Roessingh hoopt op donderdag 13 december om 15.00 uur te promoveren tot doctor in de Archeologie. De titel van het proefschrift is 'Dynamiek in beeld'. Promotor is prof.dr. H. Fokkens.

Mw. S. Voskamp hoopt op donderdag 13 december om 16.15 uur te promoveren tot doctor in de Rechtsgeleerdheid. De titel van het proefschrift is 'Onderwijs-overeenkomst'. Promotor is prof.dr. A.G. Castermans.

Het Clubje

Van links naar rechts: Roel Gielkens, Cathelijne Koot, Tom van Splunter en Dante. Foto Taco van der Eb

Column

Van Stockum

Op 15 december sluit boekhandel Van Stockum zijn deuren. Het pand Breestraat 113 wordt verlaten. De winkel keert niet terug.

Van Stockum, in 1833 begonnen in Den Haag, nadien uitgebreid met vestigingen in andere steden, waarvan er straks niet één meer over is. De sluiting van de zaak in Leiden is een van de vele stuiptrekkingen van het uitstervende boekenvak en stemt weemoedig.

Ik herinner me nog goed de eerste keer dat ik er was. Het was zaterdagochtend 30 november 2013. Ik studeerde en woonde nog in een andere stad en had mijn wekker gezet, zodat ik op tijd in de winkel zou zijn voor een plechtigheid, waar ik lang naar had uitgekeken. In de middeleeuwse kelder, waar in het halfdonker de verlichtende aard van boeken nog sterker naar voren komt en uit elke kier de geur van wijsheid ontsnapt, presenteerde Willem Otterspeer die ochtend zijn biografie van W. F. Hermans.

Hij deed voor hoe Hermans schreef: als een mitrailleur rammend op de toetsen van zijn typemachine, na afloop op rituele wijze het gif van zijn vingers schuddend, om het laatste beetje zuur toe te voegen aan de letters die zojuist op het papier zijn gestampt. Ik werd erdoor gegrepen en ingewijd in de magie van het woord, in een ruimte die precies daarvoor bedoeld is.

De biografie heeft nog lang een prominente plek in de winkel behouden. Als er één plek is waar de vruchten der wetenschap in al hun rijkdom voor het oog kunnen worden uitgestald, is het de boekhandel. De boekhandel is de kraamzaal van de universiteit. Het nieuwe leven dat er in de kasten staat is zo vitaal, dat een universiteitsstad niet zonder kan.

Wat blijft er over, als de boeken verdwijnen? De leegte die straks doorheen het metershoge glas van de etalage is te zien, kan de stad die dragen? Hoe moet dit nu verder, als de overgebleven boekwinkels in de stad respectievelijk geen sectie Franse literatuur hebben, van christelijk-evangelische gezindte zijn, danwel zich op 'luxe artikelen' toeleggen?

En wat gaat er gebeuren, die laatste dag? De trouwste klanten lopen nog één keer langs de tafels, maar de stapels zijn verdwenen. De laatste overgebleven voorraad zal in dozen worden afgevoerd naar God mag weten welke papierversnipperaars of verbrandingsfabriek. De kassa zal voor de laatste keer worden geleegd, maar niemand die de opbrengst wil hebben. En het laatst verkochte boek? Laat het iets van Keats zijn, indachtig het muurgedicht van de Engelse romanticus dat in de winkel is aangebracht, *On Death*. 'And yet we think the greatest pain's to die...'

TIM HOFFMAN is student geneeskunde

'Soms ben je de slet van het feest'

Studentenfeest-concept Sowieso

Roel Gielkens (29): 'Het is begonnen in De Eeuwige Student als een studentenfeest met "hitjes, billenshake en escalatie". Eerst dansen op bekende muziek, en als iedereen om twee, drie uur dronken is foute meezingers: K3- en Disneyknallers.'

Cathelijne Koot (21, communicatiemanagement in Utrecht): 'Zo heb ik het leren kennen. Ik organiseerde feesten voor mijn vereniging, UVSV.'

Gielkens: 'Veel vrouwen, vonden we leuk.'

Tom van Splunter (25, master science-based business): 'Eerst draaiden we meer hitjes en urban, en weinig fout. Dat is veranderd toen we gingen focussen op studenten. Die hebben een bizarre smaak en waarderen foute muziek heel erg. Als er eenmaal genoeg drank in zit, maakt het niet uit, als ze maar kunnen meezingen.'

Dante (22, forensische ICT, achternaam

bekend bij de redactie): 'Maar ook dan moeten de di's wel echt goed zijn.'

Gielkens: 'Mas Y Mas en Odessa worden samengevoegd tot één locatie. We gaan daar wekelijks dansconcepten doen. Ook als je niet studeert, en met een groepje studenten meegaat, ben je van harte welkom. Maar als iemand opgefokt in de rij staat, wordt gevraagd om de collegekaart. Het ruziepubliek zit in alle typen mensen, hoor. Je ziet het soms aan de kettingen, de petten, de nektasjes, dat ze ons feest niet leuk gaan vinden.'

Dante: 'Muziek die we eigenlijk te fout vinden? "Lekker met de meiden" van Merol.'

Ben Hoekstra (24, rechten en IBO): 'Dan sterft er iets van binnen.'

Dante: 'Die weiger ik te draaien. Maar dat maakt wel het verschil of mensen je gewoon nice vinden, of echt heel nice.'

Gielkens: 'Ach, gewoon nice is ook goed.'

Dante: 'Soms ben je gewoon de slet van het feest.'

Van Splunter: 'Het is wel onderdeel van ons werk, dat de meest bizarre muziek wordt aangevraagd. Of het is een tof nummer op het verkeerde moment, of... nou ja, je kan geen kutnummer op een goed moment aanvragen.'

Hoekstra: 'Om tien uur begin je met achtergrondmuziek, en niet iets dat keihard naar binnen beukt bij een paar mensen die speciaalbiertjes drinken. Als iemand dan vraagt of we 'Traag' van Bizzy kunnen draaien, denk ik: kan wel, maar pas over drie uur.'

Van Splunter: 'Die mensen zijn vooral vrouwen, trouwens.'

Gielkens: 'Mannen kunnen er ook wat van, hoor.'

Dante: 'Eén gast zei ooit: "Wat je net deed, dat doen we dus niet meer he? Vanaf nu wordt het een combinatie tus-

sen happy hardcore en Snoop Dogg." Echt naar. Maar op grote feesten krijg je bijna geen aanvragen.'

Van Splunter: 'Omdat ze niet bij het podium kunnen komen.'

Dante: 'Het is de manier waarop. Als jij heel lief of gezellig komt vragen, draai ik het meteen.'

Hoekstra: 'Soms houden ze gewoon een telefoon voor je neus.'

Van Splunter: 'Eén meisje bleef net zo lang naast me in de booth staan tot ik het nummer opzette.'

Gielkens: 'Je merkt bij studenten: vanaf het eerste nummer zingen en springen ze mee. In urban clubs staan mensen je soms streng aan te kijken.'

Van Splunter: 'Bij studenten gaat het wel los. Slecht betalend publiek, maar heel leuk.'

DOOR ANOUSKA KLOOSTERMAN

Bandirah

